

1

5de jaargang nr. 1 jan-feb-maa 2007

Meander

natuurpunt

Natuur rondom Leie, Schelde en Zwalm

MEANDER

is het regionale contactblad voor de leden van de Natuurpuntafdelingen Schelde-Leie, Scheldevallei, Vlaamse Ardennen, Oudenaarde, Ronse en zwalm.vallei en voor de verschillende werkgroepen. Iedereen is welkom op onze activiteiten, ook niet-leden. Deelname aan wandelingen is steeds gratis en vrijblijvend

Lidmaatschap: Wie zich binnen onze regio aansluit bij Natuurpunt vzw krijgt automatisch ook driemaandelijks **MEANDER**.

Ledenadministratie

Arsène Benoot, Gampelaaredreef 67, 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95,
arsene.benoot@skynet.be.

zwalm.vallei: Bart Magherman, Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem,
09/360.09.99, b.magherman@scarlet.be

Redactie

Jo Buysse, tel. 09/385.52.89
email: jozef.buysse@scarlet.be
Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10
email: johan.cosijn@telenet.be
Norbert Desmet, gsm 0494/65.33.91
email: desmetnorbert@hotmail.com
Rik Desmet, tel. 09/386.46.63
email: desmet.rik@scarlet.be
Philip Vergeylen, tel. 09/361.26.80
email: philip.vergeylen@scarlet.be

Foto's worden bezorgd aan:
jozef.buysse@scarlet.be

Werkten mee:

Yves Adams, Arsène Benoot, Wim Bracke, Jo Buysse, Tom Buysse, Xavier Coppens, Johan Cosijn, Dominiek Decleyre, Gilbert De Ghesquière, Emiel De Jaeger, Frans Dejonghe, Jean De Lafonteyne, Rik Desmet, Norbert Desmet, Karel De Waele, Marc Espeel, Nico Geiregat, Filip Hebbrecht, Dries Hubrechts, Filip Keirse, Marc Minnaert, Yvette Moerman, Gerard Mornie, Daniël Packet, Frederik Sadones, Eddy Saveyn, Geert Spanoghe, Paul Vandenbulcke, Philip Vergeylen, Jacques Vanheuerswyn, Rollin Verlinde, Hugo Verschelden.

Kaaffoto: 'Kalmthoutse heide' door Frederik Sadones, Argus-jeugdfotograaf 2006.

Achtergronfoto's: Vilda (12-13); Gerard Mornie (16,21); Dominiek Decleyre (25); Jean De Lafonteyne (29).

Oplage: 2000.

Gedrukt op cyclusprijs 90 g bij 'Druk in de Weer' Gent.

3	Beste natuurvrienden, beste Natuurpuntleden
4	De Eenzame Koppel
9	Vlooien, krabben en 'scharten'
10	Deurke toe, deurke open?
12	Kwabaal en Serpeling in Maarkebeek
16	Donkvijver verdrukt ... maar er is hoop
18	Vacant: volk nodig in 't bestuur
	Kalender, uitneembaar katern
21	Slakken
21	In de aandacht: Steenuilen
23	Nestkasten
23	De gouden binnenband
24	Het vogeljaar in en rond de tuin
25	Dag van de Natuur bij Natuurpunt zwalm.vallei
26	Vogelwaarnemingen van september tot november
27	Warme september geeft Blauwzwarte houtbij vleugels
28	Cursus nachtvlinders 2007
28	Dag van de Natuur in Bos t'Ename
29	Nieuw bos te Deinze
29	Scheldevallei in Dikkelvenne een beetje groener
30	Latijn en Grieks
31	Nazomerfeest JNM
31	Dag van de Natuur in 't Burreken
32	Uit het dagboek van een groenling
33	Quadman
33	Kom-op-tegen-kankerbos in Deinze
34	Recht van antwoord en reactie WG Burreken
35	De volgende Meander
35	We delen in de vreugde ... en in de rouw van

Beste natuurvrienden, beste Natuurpuntleden

■ Karel De Waele

Van een olifant zegt men dat hij een olifantengeheugen heeft. Nochtans heeft een olifant in verhouding tot zijn grootte en gewicht slechts een beperkte hersenomvang. De mens daarentegen – zo zeggen biologen toch – heeft relatief gezien een grote hersenomvang. Maar of zijn geheugen evenredig groot is wil ik toch betwifelen. Mag ik dit illustreren met enkele bedenkingen?

Weten jullie nog wanneer het bericht verscheen en welke opschudding het veroorzaakte dat er in de moedermelk van Eskimovrouwen pesticiden zoals DDT gevonden werden ... in onherbergzame gebieden waar helemaal geen landbouw mogelijk was en dus ook geen pesticiden gebruikt werden!? En hoe lang het duurde voor men het gebruik van sommige pesticiden in Europa verbood? ... Maar ondertussen produceert men de meeste van die chemicaliën nog steeds en voert ze uit naar derdewereldlanden met minder strenge milieuwetten! En wat las ik onlangs in Knack in een forum pro of contra borstvoeding: de tegenstander van borstvoeding raadde moeders aan hoogstens enkele maanden de borst te geven aan hun dierbare baby, omdat er in de moedermelk tegenwoordig zodanig veel verdachte kankerverwekkende stoffen opgestapeld zitten, afkomstig van o.a. het dagelijks gebruik van plastic dat behandeld is met verzachters, van het gebruik van hormoonachtige substanties in de landbouw en veeteelt ... Toch vinden we op het internet - na het intikken van 'DDT' - opnieuw pamfletten om toch maar opnieuw DDT toe te laten en lezen we in de krant dat een tweetal Europese commissarissen op eerder achterbakse manier een richtlijn i.v.m. het voorzichtigheidsprincipe t.o.v. chemicaliën trachten af te zwakken ... De mensen zijn het boek 'Silent Spring' van Rachel Carson waarschijnlijk toch al vergeten!

Weten jullie nog wanneer de bijna-ramp in de kerncentrale van Three Miles Island in de USA was en wanneer de echte ramp in Tchernobil gebeurde? En hoe lang het duurde voor men hier en daar in Europa uiteindelijk toch besliste om misschien toch maar uit het kernenergieprogramma te stappen? ... En wat horen we nu sommige politici toch weer zeggen: dat kernenergie toch zo slecht niet is en dat we er dus beter niet zouden uit stappen! Is het kolossale (maar bij de berekening van de kostprijs van kernenergie angstvallig onder de mat geschoven) probleem van het kernafval al opgelost? Neen, maar de mensen zijn Tchernobil toch al min of meer vergeten ...

Erger en cynischer nog: hoeveel decennia lang al waarschuwen wetenschappers voor de opwarming van ons klimaat? En hoeveel tonnen papier hebben de lobbygroepen hiertegen beetje bij beetje laten

publiceren in populaire tijdschriften. De mensen lezen toch geen ernstige en 'dus' saai wetenschappelijke tijdschriften ... Maar toen kwam orkaan Katrina, die op weg naar New Orleans zoveel vernietigende kracht kon opbouwen boven de warmere oceaan ... Toen kwam die extreem warme zomer en brak zelfs november alle warmterecords.

En toen kwam die Belgische huisvrouw van Nederlandse afkomst, getrouwd met een Italiaan – symbolischer kon het niet voor het globale van dit wereldprobleem – die ons en onze politici moreel verplichtte te gaan kijken naar Al Gore met zijn film 'An inconvenient truth'. Aan de hand van dezelfde grafieken die wetenschappers in die saai tijdschriften gepubliceerd hadden, drukt hij ons en onze politici met de neus op de feiten. Wie nu nog de opwarming van onze aarde durft te ontkennen maakt zich onherroepelijk belachelijk ...

Maar – en nu komt het cynische – wat doet onze kernlobby? Ze grijpt het succes van deze film aan om toch maar af te zien van de uitstap uit kernenergie, want kerncentrales produceren geen broeikasgassen ... Alsof de productie van de kernbrandstof, de bouw van de centrales en de wanhopige pogingen om het kernafval op een 'veilige' manier op te bergen ook geen broeikasgassen veroorzaken ... Alsof er geen – vooral duurzamere – alternatieven zijn.

Maar er is hoop, want we lezen dat internationale onderzoeksorganisaties nu toch becijferd hebben welke desastreuze gevolgen de opwarming van ons klimaat kan hebben voor onze economie. Ons korte-termijn-geheugen wat betreft onze portemonnee is véél groter dan ons zogezegd olifantengeheugen voor signalen uit het verleden. De kans bestaat dat er nu eindelijk - hopelijk niet te laat – iets zal gedaan worden aan dit probleem. Nog even geduld en misschien zal men de andere milieuproblemen ook erkennen en trachten op te lossen ...

Mag ik dit als nieuwjaarswens voor 2007 formuleren? Mag ik wensen dat er nog meer mensen als mevrouw Guidone in 2007 opstaan? En mag ik jullie uiteraard een goede gezondheid en veel echt geluk toewensen?

PS: Dat lijstje van zaken die sommigen proberen in een uithoek van ons geheugen weg te moffelen kan nog gevoelig uitgebreid worden. Denk maar aan het asbestprobleem, aan het overstromingsprobleem ten gevolge van een verkeerde ruimtelijke ordening, aan de relatie tussen onze veevoederindustrie en de ontbossing van het Amazonewoud ... Maar we mogen niet pessimistisch worden. Dank zij de alertheid van onze milieu- en natuurverenigingen wordt het steeds moeilijker om stiekem iets in de doofpot te steken. Dank zij de inzet van vele vrijwilligers in allerlei mina- en andere raden wordt het beleid stilletjesaan - soms iets té stilletjesaan, maar toch - omgebogen. Deze mensen wil ik daarom danken en wens ik hun een flinke dosis moed en doorzettingsvermogen toe om dit werk in 2007 en later voort te zetten.

De Eenzame Kompel

Jo Buysse

In onze reeks titels met een hoog 'Suske-en-Wiske' gehalte is vandaag 'De Eenzame Kompel' aan de beurt. Het gaat om een wezen dat zich, diep in zijn mijngangen, vrij goed in zijn vacht schijnt te voelen ondanks het feit dat het nagenoeg blind is, heel zelden uit de mijn komt, daar slavenarbeid uitvoert, er zelf voor zijn kostje moet zorgen, nooit eens een volle nacht kan doorslapen, geen betaald verlof kent, zijn partner slechts een paar uren per jaar ontmoet en, als het van het mannelijk geslacht is, waarschijnlijk nooit zijn kinderen 'ziet'. Komt daarbij dat onze hoofdfiguur allesbehalve populair is bij de mens, wat zo zijn nare gevolgen heeft. We zullen in wat volgt het boeiende maar harde leven van de Mol van iets naderbij bekijken.

Een kort huwelijk

Wandel je regelmatig voorbij een terrein met nogal wat molshopen, dan valt het je wellicht op dat deze min of meer in groepen voorkomen. Het zijn mollenterritoria, elk zo'n 300 tot 400 m² groot. Nu kan het gebeuren dat je, eind februari tot begin april, bij een volgende wandeling een verandering opmerkt. Er is een min of meer rechte lijn ontstaan, eveneens gevormd door molshopen of door een 'mollenrit', een goed zichtbare, oppervlakkige mollenengang, en die van het ene territorium naar het andere loopt. Het is paringstijd en het mannetje Mol is via die nieuwe gang op zoek naar een wijfje dat hij in de buurt hoopt te vinden. Hij moet op tijd komen, niet te vroeg en ook niet te laat want het wijfje is slechts 20 tot 30 uren per jaar 'warm'. Komt hij niet in de gewenste tijdspanne dan wordt hij zonder pardon en met een paar flinke kletsen van haar vervaarlijke voorpoten terug naar huis gestuurd. Is hij op tijd dan wordt een vredig huwelijk gesloten dat 1 tot 2 uren stand houdt waarna de definitieve scheiding volgt. Opnieuw moet hij maken, na gedane zaken, dat hij wegkomt, en wel zo vlug mogelijk. Mollen zijn eenzame kompels die voor de rest van het jaar geen mee-eter in hun gangen dulden.

10 weken zorgeloos jong

Zonder verwikkelingen worden na een dracht van 30 dagen meestal 4 jongen geboren die zo'n 3,5 gram wegen en die eerst rood, dan roze, vervolgens blauwgrijs en tenslotte hun definitieve zwarte kleur krijgen. Het is een drukke tijd voor het wijfje dat nu, meer dan ooit, op zoek moet naar voldoende voedsel. Na 3 weken wegen de jongen al 60 gram, een enorme toename als men even wil vergelijken en verschrikt overwegen dat een pasgeboren mensenbaby van 3,5 kg na 3 weken 60 kg zou wegen. We mogen er niet aan denken dat het, zoals bij moeder Mol, ook nog om een vierling zou gaan ... De jongen verblijven in een goed afgesloten nest van bladeren of gras en moeten ondergronds niet zoveel vijanden vrezen. Toch zijn Wezels en Adders in staat jacht te maken in mollen gangen en het komt ook voor dat Vossen of Dassen de aanwezigheid van jongen ontdekken en hongerig beginnen te graven. Jonge Mollen zijn blijkbaar wel een lekker hapje

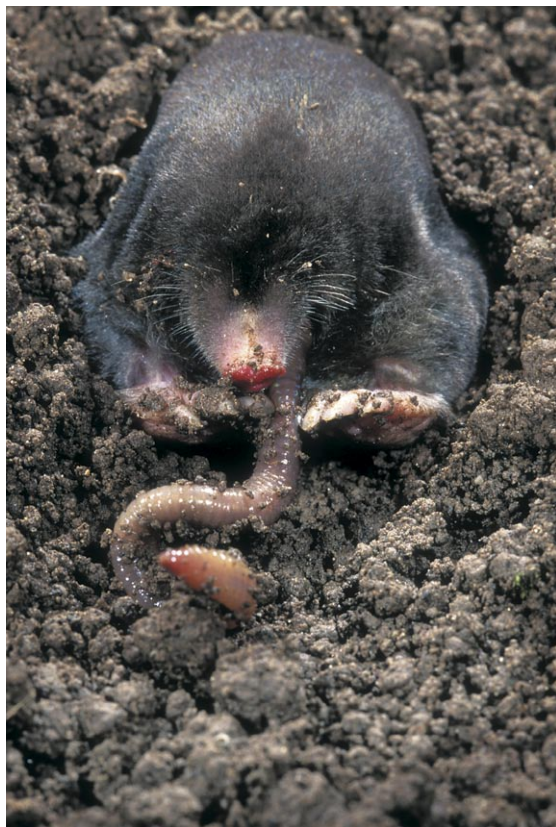
Kompel even bovengronds

foto: Vilda

voor roofdieren in tegenstelling tot de bijna-niet-te-vreten volwassen dieren. Na 10 weken zijn de jongen in staat voor hun eigen kostje te zorgen. Moeder vindt het bijgevolg welletjes en zet ze zonder veel complimenten aan de uitgang. Als ze geluk hebben vinden ze een verlaten mollenmijn of kunnen ze ergens beginnen met de bouw van een nieuw gangenstelsel in een nog niet bezet territorium, maar men neemt aan dat 60 tot 70 % van de jonge Mollen pech hebben en vanaf juni bovengronds een gemakkelijke prooi worden voor reigers, uilen, roofvogels en andere roofdieren of gewoon omkomen van de honger.

Op jacht

Eerst even het menu voorstellen: als voorgerecht lust de Mol wel een loopkevertje of een duizendpoot en versmaadt hij ook larven en poppen van vlinders niet. Als nagerecht zijn miereneieren hem welgevallig en een meikeverlarve of zelfs een piepjong muisje is ook

Mol smikkelt regenworm

foto: Vilda

goed. Maar als hoofdgerecht wil hij onveranderlijk aardwormen, beter gekend als regenwormen. Onze Mol is vrijwel blind maar zijn andere zintuigen zijn zeer goed ontwikkeld. Zijn gehoor bijvoorbeeld is ongewoon scherp ondanks de afwezigheid van uitwendige oorschelpen die hem bij het doorlopen van zijn gangen trouwens alleen maar zouden hinderen. Ook is hij zeer gevoelig voor trillingen waardoor prooidieren - of vijanden - zich kunnen verraden en verder is zijn reukvermogen meer dan behoorlijk ontwikkeld. Zo kan hij een regenworm ruiken achter een laag aarde van 1 cm dik. Grofweg beschikt de Mol over 3 jachttechnieken. De

eerste techniek is de methode van de metrotrein. De Mol doorloopt hierbij zijn gangen met grote snelheid - we mogen hierbij denken aan snelheden tot 1 m / s - en verslindt alles wat hem hierbij voor de snuit valt. Als dat wat tegenvalt bij gebrek aan gemakkelijke prooien dan is zijn tweede methode deze van de jachthond. Hij gaat dan wat trager en besnuffelt rondom de wanden van zijn mijngangen. Wee dan de regenworm die niet diep genoeg achter de wand verborgen zit. Als dat allemaal niet volstaat om zijn honger te stillen dan moet hij, weliswaar met enige tegenzin, overgaan tot de zeer vermoeiende methode van de tunnelboring. Niet dat die laatste methode onmiddellijk veel soelaas brengt - regenwormen zijn ook niet gek en vluchten weg voor al dat geraas en getril - maar het vergroot voor de toekomst wel zijn jachtgebied. De totale lengte van zijn gangen bedraagt uiteindelijk meestal 100 m maar kan uitzonderlijk zelfs tot 250 m oplopen.

Mollenwerk

Wie ooit een Mol gezien heeft zal met ontzag gekeken hebben naar die indrukwekkende handen voorzien van lange brede nagels en met naar buiten gerichte handpalmen. Enorme schoppen zijn het, indrukwekkende graafwerktuigen. Van de stevige armen is uitwendig geen spoor, ze zitten goed onder

Enorme schoppen zijn het ...

foto: Vilda

de huid verborgen. Ook de schouderpartij is zo gespierd dat de nek geheel onzichtbaar is. Met zijn kopromp lengte van gemiddeld 14 cm en een typisch gewicht van ongeveer 80 g is hij tot verbazend graafwerk in staat. In niet al te harde grond slaagt hij

erin om in 35 seconden volledig ondergronds te gaan. Afwisselend gebruikt hij zijn rechter- en linkerhand om de aarde los te woelen en deze opzij van zijn lichaam naar achteren te werpen. Daarvoor moet hij zich stevig tegen de linkerwand van zijn pijp drukken als hij zijn rechterschop gebruikt en omgekeerd. Het respectieve achterpootje houdt hij daarbij keurig opzij om de aarde vlot te laten passeren. Na verloop van tijd ontstaat achter de Mol vanzelfsprekend een prop aarde die niet al te groot mag worden maar die toch tot 10 maal zwaarder kan wegen dan het diertje zelf. Hoe star en stijf het lichaam van de Mol er op het eerste gezicht ook mag uitzien, hij is wel degelijk in staat om zich in zijn smalle doorgang om te keren zonder de wanden te moeten verbreden. Vervolgens brengt hij als een bulldozer, met een hand voor de snuit, de worst aarde in beweging en stoot die uiteindelijk tot aan de oppervlakte. Hij is dus bezig met de constructie van een mooie molshoop. We moeten hierbij bedenken dat het laatste traject vrijwel verticaal verloopt en we mogen bijgevolg opnieuw een prestatie beschrijven die gelijk op deze die een man van 80 kg zou leveren terwijl hij een ladder opklimt met een last van 800 kg op de schouders ... Diezelfde formidabele man zou ook met de blote handen 10 ton aarde per uur moeten kunnen verplaatsen als hij de vergelijking wil doorstaan met onze Mol die per uur 10 kg aarde kan aanvoeren voor de constructie van zijn bovengronds kunstwerk. Als de grond een beetje kleverig is kan men aan de diameter van de omhooggestuwde worsten zien of we met een mannetje - Ø 6 tot 7 cm - dan wel met een wijfje - Ø 4 cm - te maken hebben.

Buiten adem?

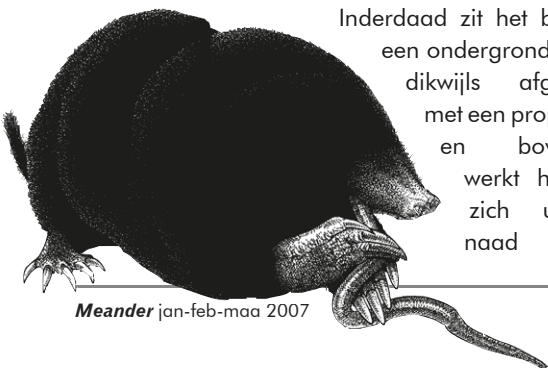
Al dat harde labeur levert de Mol in een omgeving waarvan men zich goed kan voorstellen dat het zuurstofgehalte er sterk kan dalen.

Inderdaad zit het beest in een ondergrondse pijp, dikwijls afgesloten met een prop aarde en bovendien werkt het dier zich uit de naad waarbij

het zowel veel zuurstof verbruikt als kooldioxide produceert. Je zou van minder buiten adem raken. Maar de Mol heeft zo zijn voorzieningen. Ten eerste zijn de longen dubbel zo groot als deze van zoogdieren van vergelijkbare grootte. Bovendien beschikt hij ook over dubbel zoveel bloed en hemoglobine waardoor niet alleen de opname, maar ook het transport van zuurstof naar de organen uiterst efficiënt verloopt. Overigens zorgt de Mol er wel voor dat er een zo goed mogelijke verluchting kan plaatsvinden in zijn gangenstelsel. Molshopen sluiten vrijwel nooit volledig de luchttoevoer af en bovendien heeft hij hier en daar voor moeilijk vindbare verluchtingsschouwen gezorgd die men zou kunnen verwarren met muizenholletjes.

Rust na de arbeid

De blinde Mol in zijn donkere mollenpijp kent vanzelfsprekend geen ritme van dag en nacht, wel zijn er perioden van activiteit die gemiddeld 4 uren duren afgewisseld met even lange perioden van rust. Toch houdt hij zich zeker niet altijd aan dit strakke schema en zal zijn activiteit eerder gestuurd worden door zijn hongergevoel. Rusten doet hij, mooi opgerold, in een nest, zo'n voetbal groot en bekleed met bladeren of gras of wat hij maar in de nabijheid van zijn uitgang kan vinden. Men moet bedenken dat de Mol bovengronds zeer kwetsbaar is en dat hij daar bijgevolg niet lang wil verblijven. Hij zoekt dus bij voorkeur nestbekleding zo dicht mogelijk bij de uitgang wat verklaart waarom dit meestal slechts uit één soort materiaal bestaat. Uit Engeland is het geval bekend van een originele Mol die daarvoor uitsluitend verpakkingen van chips had gebruikt. Tijdens de siësta vertraagt de ademhaling en daalt zijn temperatuur. Het is natuurlijk belangrijk dat het nest in de winter niet te koud, in de zomer niet te warm, en bij de eerste de beste regenbui niet volledig doorweekt wordt. Daarom maakt hij het altijd in een wat diepere gang, op ongeveer 50 cm onder het maaiveld. In zeer drassig terrein maakt hij het bovengronds maar dan wel goed omgeven door een reuzenmolshoop, een burcht van soms wel 50 cm hoog en dubbel zo breed, meestal vlak bij een afsluiting of paal. Als de Mol het nest ongeveer een jaar in gebruik

heeft begint hij aan de bouw van een nieuw verblijf want het oude zit ondertussen vol met allerhande parasieten en insecten - tot 120 soorten in één nest - die de Mol liever kwijt wil.

Slechte tijden

Te warm of te koud, onze Mol lust geen van beide situaties. In warme en droge zomers trekt alle vocht weg uit de bovenste aardlaag en bijgevolg trekken ook de regenwormen weg, die immers niet zonder vocht kunnen leven. Eerst is dat nog niet zo erg, bij hun tocht naar beneden vallen nogal wat wormen in de gangen en is het tafeltje van de Mol gedekt. Maar houdt de droogte aan dan kruipt zijn hoofdgerecht steeds dieper weg en wordt tenslotte onbereikbaar. Bovendien vervallen de wormen in een soort zomerslaap en houden zich onbeweeglijk. Op de duur is de Mol zelfs verplicht bovengronds op zoek te gaan naar wat schrale kost zoals een insectje of spinnetje hier of het overschot van een kreng daar. Onnodig te zeggen dat de Mol in die omstandigheden meer dan hem lief is zelf hoofdgerecht wordt, zij het van laag culinair genot, voor Vossen, marters of roofvogels.

Is het te koud, dan doet zich ongeveer hetzelfde probleem voor en bovendien, als de grond hard wordt als beton door de vorst, wordt een nieuwe pijp graven onbegonnen werk. Voor die winterschaarste heeft onze Mol nochtans een intelligente oplossing gevonden. In de herfst ontpopt hij zich tot een niet onbekwaam anesthesist die de regenwormen met een paar rake beten in de kopsegmenten in een langdurige slaap weet te brengen om ze dan op te slaan in een voorraadkamer. Mettertijd kan hij zich verheugen in een flinke portie spaghetti, een veilige wintervoorraad. Ooit zouden in zo'n bergplaats niet minder dan 1.280 slapende pieren gevonden zijn. Slapend, inderdaad, want als ik mijn bronnen mag geloven maken de overlevenden in de lente dat ze snel weggomen om te vermijden dat ze alsnog

een tweede onaangename ontmoeting met de Mol meemaken.

Veel molshopen! Veel mollen?

Ooit telde een geduldige wetenschapper niet minder dan 21.063 molshopen op één hectare in Polen, dit is dus gemiddeld 2,1 molshopen per m². Veel mollen? Ongetwijfeld, maar met grote zekerheid was daar in de ondergrond op de duur nauwelijks nog voedsel te vinden waardoor Mollen, geconfronteerd met een grote concurrentie en op zoek naar eten, overgaan tot 'methode 3'. Die houdt in, zoals we weten, dat ze verwoed nieuwe gangen gaan graven en dus molshopen produceren. Los van dit extreme geval kunnen we aannemen dat, wanneer het voedsel schaars is, de Mol veel nieuwe gangen en dus molshopen maakt. Is het voedselaanbod hoog dan gebruikt hij rustig techniek 1 en 2 en voelt absoluut geen behoefte om zich moe te maken met techniek 3. Zo gezien betekenen veel molshopen niet noodzakelijk veel Mollen en omgekeerd. Het aantal molshopen heeft ook te maken met de diepte van de gangen. Graaft het dier een ondiepe gang dan komt het hem goed uit om dikwijls een schouw naar de oppervlakte te maken en daar telkens kleine hoeveelheden aarde naar buiten te stuwen, kleine molshopen dus. Dit is minder arbeidsintensief dan telkens de aarde over een grote afstand horizontaal te moeten verplaatsen. Graaft de Mol diepe gangen dan is de schouw uiteraard hoog en vergt het uiteindelijk minder energie de aarde over een grotere afstand horizontaal te verplaatsen dan telkens een nieuwe hoge schouw te moeten graven. Er zijn dan minder maar grotere molshopen.

De mens, mijn vriend?

Eeuwenlang werd de Mol ervan verdacht groenten te eten en werd hij bij de schadelijke diersoorten gerangschikt. Toen men erachter kwam dat dit niet klopte werd hij nuttig. Hij zorgt inderdaad voor een degelijke verluchting en drainage van de bodem waardoor erosie tegengegaan wordt en hij ruimt nogal wat ongewenste bodeminsecten op. Toen Darwin in 1881 aantoonde hoe nuttig regenwormen wel waren werd het beest opnieuw schadelijk. Nuttig

of schadelijk, we moeten toegeven dat de Mol een licht gebrek heeft: hij maakt molshopen. Daarom wil men hem liever kwijt dan rijk en wendt men alle mogelijke middelen aan om hem ofwel te doden of te verjagen. Het is hier niet de plaats om alle vreselijke toestellen te beschrijven die de Mol zelden onmiddellijk doden maar hem integendeel dikwijls een lange doodsstrijd doen ondergaan. Daarnaast worden diverse vormen van oorlogsvoering tegen de Mol beproefd. In de conventionele oorlog gebruikt men spijkers, glasscherven, scheermesjes, prikkeldraad en al wat maar prikt of snijdt en werpt dit in de mollenang. De Mol vermijdt in het vervolg die pijp en gaat verder zijn gewone gang. In de chemische oorlog worden allerlei stinkende stoffen gebruikt: afgedraaide olie, creosoot, formol, mottenbollen of zelfs bedorven vis. De Mol verhuist een beetje naar boven, onder, links of rechts, stopt de besmette gangen dicht en heeft er dan verder

de kans reëel dat men de aanwezigheid van de Mol vervolgens voor een lange tijd vergeet. Hij is er nog

Mol komt boven

foto: Vilda

wel maar bij voldoende voedsel graaft hij nauwelijks nieuwe gangen en maakt dus geen nieuwe hopen. Er zijn overigens landen, zoals Duitsland, waar de Mol een beschermde status heeft.

De Mol wil ook nog graag kwijt dat:

- hij goed kan klimmen en meer dan behoorlijk zwemmen, zij het wel in bedenkelijke stijl; dat hij bijvoorbeeld, toen hij de nieuwe polders van Oostelijk Flevoland wilde koloniseren, meer dan een halve kilometer zwemmend moest afleggen.
- hij het raadsel niet wenst prijs te geven waarom hij zich bovengronds toch goed weet te oriënteren, ondanks zijn blindheid.
- de Geringde vaalhoed, een paddenstoel, alleen daar kan groeien waar zijn tot 50 cm lange penwortel zich kan uitstrekken tot in zijn ondergrondse latrines.
- hij zijn gevoelig staartje graag omhoog houdt om contact te houden met de bovenkant van zijn pijp, op de wijze van een trolley van bus of tram; dat hij nochtans de geruchten ontkent als zou hij zijn formidabele energie halen uit een elektrische bovenleiding.
- dat hij het jammer vindt dat hij uiteindelijk de pijp uit gaat, of ze aan Maarten geeft, na gemiddeld 3 jaar; dat zijn doodsoorzaak onrechtstreeks veelal te maken heeft met een door het vele zand en steentjes versleten gebit waardoor hij zijn prooien niet meer op gezonde wijze weet te kauwen.

niet veel last van. Het effect van de psychologische oorlog met lage frequentie toestellen is kortstondig. Eens het beest beseft dat dit niet gevaarlijk is komt het terug naar zijn jachtterrein. Een variatie hierop is het gebruik van flessen op stokken waarvan de trillingen de Mol zouden verjagen. Maar we hebben nog de fytochemische oorlog achter de hand waarbij we hopen de beestjes te verjagen door het aanplanten van bepaalde soorten uit de geslachten Helleborus, Euphorbia of Datura. IJdele hoop! Een barre periode van vervolging brak aan tussen 1900 en 1920 toen het mode werd om mantels te dragen gemaakt van mollenhuiden. Als men dan weet dat voor één enkele mantel 600 tot 800 mollenvachten nodig waren ... Laten we dus liever de Mol gedogen. Eens men de onvermijdelijke eerste molshopen heeft verwijderd is

Vlooien, krabben en 'scharten'

Hugo Verschelden/IWG Lampyris

Wie eens goed wou krabben en 'scharten' kon komen genieten van een avondje vlooien. Er stonden op het programma van de invertebratenwerkgroep zowel dode als levende vlooien. Normaal zou je verwachten dat daar niemand op af zou komen maar toch stroomden er nieuwsgierigen toe. Samen met Bryan Goethals, de specialist, kropen deze moedigen rond de tafel om het spektakel bij te wonen. Weliswaar was er geen vlooiencircus gepland maar was het de bedoeling om de beestjes van nabij te leren kennen. Misschien zou het aanwezige publiek de vlooien wat meer gaan bewonderen, ook al was de aanbarheidsfactor van deze diertjes voor de meesten onder ons nul, zoniet zelfs negatief. Liever dood dan levend.

Tijdens de deskundige theoretische uitleg bleven we allen nog rustig rond de tafel zitten. Op een mooie verzorgde determinatiefolder in kleur, die Bryan aan de aanwezigen uitdeelde, konden we de beestjes in hun kleinste details bekijken. En al voelden sommigen het wel al ergens kriebelen, er kon toen nog maar weinig gebeuren. We bekeken rustig de vlooien voor katten, vogels, kippen, egels, mensen ... en andere. Allemaal beestjes verschillend uitgerust voor zowel kort als lang haar, stekels, pluimen...

Dit gedeelte van de avond verliep dan ook vrij rustig (al klonk er af en toe wat nerveus gelach). De risico's op contaminatie kwamen pas na het theoretisch gedeelte.

Vooral kattenvlooien blijken het lastigste, die geraak je in huis immers niet zo gemakkelijk kwijt. Het werd dan toch het moment om de beestjes in levende lijve te onderzoeken. Bryan plaatste enkele dozen op de

tafel. En terwijl ieder een beetje de stoel naar achter schoof op ende hij nonchalant, als een volwaardig vlooiencircus, een van de dozen en goot de inhoud in een bak.

De aanwezige vrouwen en zeker de vrouw des huizes protesteerden. De mannen gniffelden. Je zag de beestjes acrobatische lichtsprongen maken en hopelijk met zijn allen in het zaagsel belanden. Zeker was dat niet, doch onze specialist beweerde dat deze meegebrachte soort zonder gastdier niet langer dan twee dagen kon overleven. Toch plaatste hij uit voorzorg een plexiglas op de bak om het ergste te voorkomen. We schoven nu korter bij en zagen hoe in het zaagsel tientallen (of misschien wel meer) vlooien en larven krielden.

Onze specialist bleef ervolkomen rustig bij. Hij lichtte het plexiglas en bleek absoluut geen last te hebben van de springende beestjes terwijl hij rustig door de bak woelde. Maar aan de demonstratie mensenbijten wilden de vlooien niet meewerken. Niettegenstaande de beestjes in geen dagen gegeten hadden mislukten de verschillende pogingen om dit te demonstreren.

Het meegebrachte zelfje tegen vlooienbeten was (gelukkig) overbodig.

Spring dan toch!

foto: Hugo Verschelden

Na de eerste kennismaking, die blijkbaar bedoeld was om ons wat gerust te stellen, begon het echte werk: 'Het de-ter-mi-neren der meegebrachte soorten', wat toch altijd weer een leuke bezigheid is op de avonden van de invertebratenwerkgroep. De dode beestjes werden uit de diepvries gehaald en onder de bino's neergelegd waarop we met behulp van de documentatie en determineertabellen aan de slag gingen.

Om ook de lezer gerust te stellen, een mensenvloer zat er niet bij. Al zijn we daar achteraf gezien niet volledig zeker van, want onze gastvrouw bleek een paar dagen later toch merkwaardige beten te hebben opgelopen...

Deurke toe, deurke open?

Rik Desmet

Natuurpunt draagt de slogan 'Natuur voor iedereen' hoog in het vaandel. We lezen op de site: "Natuurpunt beschermt onze natuurgebieden niet angstvallig achter prikkeldraad, maar stelt ze open voor iedereen, om ervan te genieten, om ze te bestuderen of om een handje toe te steken bij het beheer". Elk zichzelf respecterend reservaat beschikt nu al wel over knuppelpaden, een kijkhut en andere voorzieningen. Ook de overheid dringt aan op open natuurgebieden, weg met het bordje 'Verbodentoeegang'. Reservaten moeten toegankelijk zijn, bekijkbaar en bekeken (en goed bevonden). In een reservaat als de Bourgoyen-Osmeersen laten de vogels zich prachtig observeren zonder dat er van verstoring sprake lijkt te zijn. Veel dieren worden de aanwezigheid van mensen gewoon als ze maar over voldoende dekking beschikken. In de Vogezen blijken zelfs Lynxen zich vaak in de buurt van bewoning op te houden. Ik las het voorbeeld van een Otter die zijn dagrustplaats had uitgekozen in de buurt van een drukke wandelweg. Anderzijds moeten zeldzame soorten soms angstvallig bewaakt worden om verstoring te vermijden. Er werd in ons tijdschrift al bericht over de mislukte broedpoging van de Kraanvogel in de Ardennen als gevolg van opdringerige vogelkijkers. Wandelaars verstoorde in de Franse Ardennen een nest van de zeldzame en schuwe Zwarte ooievaar. De drang om net die zeldzamere soorten te zien te krijgen zal wel een soort jachtreflex zijn zeker? Het probleem daarbij is hoe we bepalen wie wat mag bekijken, wie waar mag van genieten? Wie krijgt het voorrecht? De happy few of iedereen?

Vraag is of we de natuur op de eerste plaats zetten? Beschermen we de natuur enkel voor onze eigen belevingswaarde of ook en vooral voor die natuur zelf? Komt het principe dat wie betaalt voor de natuur er ook moet kunnen van profiteren op de eerste plaats?

Een antwoord op de vraag of al dat geloof in de natuur ook nog wel goed is voor de natuur

kunnen we lezen in het tijdschrift *De Levende Natuur* ('Effecten van menselijke verstoring op grondbroedende vogels van Planken Wanbuis', R.G. Bijlsma, DLN, september 2006). We citeren: "Nu steeds nadrukkelijker de idee wordt gepropageerd dat natuur er voor de mens is, en recreanten dientengevolge bezit nemen van natuurgebieden, kan het geen kwaad de keerzijde van de medaille

Roodborsttapuit

foto: Marc Espeel

te belichten".

Bijlsma vergeleek de relatie tussen recreatie en avifauna in een afgesloten en een opengesteld deel van de Veluwe. Eerste voor de hand liggende vaststelling: de recreatiedruk is flink toegenomen met meer mensen en meer gespreid in het jaar, en dit ook in het afgesloten deel. Opvallend was de sterke stijging van het aantal wandelaars met honden, meestal vrij rondlopend hoewel dit verboden is. Dit kan leiden tot een serieuze verstoring van grondbroeders.

Hij volgde ook in detail een groot aantal nesten. Broedende vogels reageren nogal verschillend op verstoring. Roodborsttapuit en Geelgors keren vrij

snel terug naar het nest. Andere, zoals verrassend genoeg ook de Veldleeuwerik, verlaten het nest voor langere tijd en keren pas terug als de wandelaar op grote afstand is. Een probleem in gebieden met veel wandelaars die kriskras overal doortrekken. In opengestelde gebieden blijkt volgens het onderzoek het broedsucces van een aantal soorten beduidend lager, een eenmalige verstoring kan al een broedsel laten mislukken. Het besluit van Bijlsma is dan ook duidelijk: "Dit benadrukt de specifieke taak van natuurbeschermingsorganisaties om – in tegenstelling tot wat op veel plaatsen gebeurt – leefgebieden adequaat te beschermen, omdat anders soorten verdwijnen. Dat geldt des te meer nu de menselijke druk op natuurgebieden exponentieel groeit. In plaats van recreatie stukje bij beetje te bevorderen, zouden de oorspronkelijke bewoners van kwetsbare gebieden er baat bij hebben dat de inspanning tot bescherming juist wordt vergroot".

Het is een moeilijke evenwichtsoefening. Om mensen bewust te laten worden moeten ze de natuur leren waarderen, beleven, moeten ze kunnen genieten van en in die natuur. Maar de natuur zelf heeft er geen baat bij om er iedereen binnen te laten. Gaat natuur ten onder aan eigen oppervlakkig succes? Natuur voor iedereen of iedereen voor de natuur? Uiteraard is er binnen ons land ook te weinig natuur (of wat daar soms voor doorgaat) om iedereen tevreden te kunnen stellen, vandaar ook het niet te onderschatten belang van stadsbossen.

De intrinsieke waarde van de natuur geraak je maar moeilijk verkocht. Natuur is voor velen maar interessant als je er in kan wandelen, spelen, mountainbiken, paardrijden, met de quad avontuurlijk rondhossen, GPS struinen ... Het lijkt soms alsof men in de natuur weer de drukte wil gaan opzoeken. Het is zich ontspannen in de natuur, niet genieten van de natuur. Natuur als supersize fitnessruimte. De meeste recreanten nemen het bovendien niet al te nauw met de regels. Misschien wel omdat vroeger enkel natuurliefhebbers in de natuur kwamen?

In dezelfde DLN heeft Bijlsma het over de 'blikjesindex'. Met een waar engelengeduld verzamelde hij gedurende jaren blikjes en flessen

langs een wandelweg en fietspad van 3.100 meter lang. "Naarmate natuur intensiever aan de man wordt gebracht als zijnde het decor voor onthaasting (vreemd, mijn computer is niet mee met zijn tijd en kent dit woord niet, hij maakt er ontlasting van...) en najagen van consumptieve genoegens, verdwijnt bij het grote publiek het idee dat die natuur een eigen waarde heeft die beschermd dient te worden.

Quads in het Burreken

foto: Marc Minnaert

Verkoop van 'het product natuur' ten behoeve van draagvlakvergroting (...) is omgekeerd evenredig aan natuurbescherming". Meer mensen in de natuur blijkt dus geen synoniem voor meer respect voor de natuur. Boetes voor overtredingen tegen de natuur worden maatschappelijk ook nauwelijks aanvaard, vandaar ook de aarzeling bij overheden om streng op te treden. In veel van onze bossen waar wel voorzieningen zijn om de verschillende recreatievormen uit elkaar te houden wordt nauwelijks opgetreden tegen misbruiken. Deels uit personeelstekort, maar ook door 'een gebrek aan maatschappelijk draagvlak' want, "moet je nu al boete betalen omdat je met je mountainbike door het bos rijdt"? Misschien kan een deel van de recreatie omgeleid worden. Als natuurgebieden open moeten voor iedereen, geldt dat dan ook voor landbouwgebieden? Kan de recreatiedruk verdeeld worden? Een groen kader hoeft misschien niet enkel van een natuurgebied te komen?

Voor wie in de natuurgebieden echt de natuur opzoekt zijn er allicht wel mogelijkheden te bedenken om een compromis te zoeken tussen de eigen beleving en natuurwaarde.

Nieuwe kansen voor Kwabaal (*Lota lota* L.) en Serpeling (*Leuciscus leuciscus* L.) in de Maarkebeek

Johan Cosijn

Van de bijna veertig zoetwatervissen die Vlaanderen ooit rijk was, zijn ondertussen vijf soorten – waaronder de Kwabaal – al uitgestorven. Daarnaast hebben vijftien andere soorten het moeilijk om ‘het hoofd boven water’ te houden. Een slechte waterkwaliteit, het verdwijnen van de typische leefomgeving van deze soorten en het verlies of het onbereikbaar worden van hun paaigronden zijn de voornaamste boosdoeners in deze evolutie.

Kwabaal

foto: Vilda

Gelukkig is de dag van vandaag de waterkwaliteit aan de betere hand. Bovendien krijgen de beheerders van waterlopen meer en meer oog voor een onbelemmerde vismigratie en het natuurlijke herstel van de waterlopen. Dit alles creëert voor deze vissen nieuwe kansen om in de Vlaamse rivieren hun comeback te maken.

Herintroductie van vissen: een weloverwogen keuze

Het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) van de Vlaamse overheid – waar de vroegere afdeling Bos & Groen en de afdeling Natuur nu onder één dak huizen – grijpt deze gunstige evolutie met beide handen aan om deze uitgestorven of bedreigde soorten een nieuwe kans te gunnen. Bij deze soortherstelprogramma's gaat het ANB niet over

één nacht ijs. Elk programma mag rekenen op gedegen wetenschappelijk onderzoek dat nagaat welke voorwaarden (leefomgeving, waterkwaliteit,...) nodig zijn om de uitgestorven of bedreigde soort er weer bovenop te helpen. Soms volstaat een betere waterkwaliteit, het opnieuw mogelijk maken van een vrije vismigratie binnen en/of tussen waterlopen of een meer natuurlijke structuur van de waterloop om dit te bereiken. In andere gevallen – zeker voor uitgestorven soorten maar vaak ook voor soorten met een beperkte verspreiding – zijn al deze maatregelen noodzakelijk maar ontoereikend. Voor deze soorten is herintroductie daarom te overwegen als maatregel om ze opnieuw in de waterlopen te zien verschijnen. Herintroductie is dus het bewust uitzetten van dieren of planten in hun natuurlijke omgeving van weleer, op voorwaarde dat er komaf gemaakt is met de oorzaken van hun achteruitgang of uitsterven. Uiteraard moeten deze uitzettingen ook voldoen aan de internationale, nationale en Vlaamse wetgeving ter zake.

Het ANB volgt daarom bij elk soortenherstelprogramma een zevenstappenplan:

1. Verzamelen van basisinformatie over de soort zoals algemene ecologie, eisen die de soort aan zijn leefomgeving stelt (waterkwaliteit,...);
2. Aanduiden van mogelijk geschikte locaties voor een herintroductie en wetenschappelijke beoordeling van deze locaties;
3. Onderzoeken van de genetica van de soort zodat de genetische eigenschappen van de uitgezette vissen zo goed mogelijk overeenkomen met die van de oorspronkelijke vissen;
4. Ontwikkelen van teelttechnieken om de soort in voldoende aantallen te kweken om ze te kunnen uitzetten. Het kan namelijk niet de bedoeling zijn om de soort ergens weg te vangen om ze dan ergens anders uit te zetten;
5. Uitzetten van de soort in enkele geschikt bevonden proeflocaties;
6. Opvolgen van de herintroductie aan de hand van

groei, overleving en paai van de uitgezette vissen om zo, waar nodig, tijdig bij te kunnen sturen;

7. Afspraken maken met de waterbeheerder om de waterloop voor de geïntroduceerde soort op een gunstige manier te beheren. Uiteindelijk moet de vissoort er in slagen om zich op eigen houtje in stand te houden.

Soortherstelprogramma's voor Kwabaal en Serpeling

1. Aanleiding voor de soortherstelprogramma's.

De Kwabaal, de enige vertegenwoordiger van de kabeljauwachtigen in het zoetwater, is sinds de jaren '60 -'70 volledig uitgestorven in Vlaanderen. De Kwabaal is een roofvis, die in de kleinere, stromende wateren de rol van Snoek overneemt als toppredator en zo de visstand in evenwicht houdt (o.a. tegengaan van typische 'dwerggroei' in afwezigheid van predator).

De Serpeling, een typische stroomminnende karperachtige, komt momenteel nog slechts in twee relictpopulaties voor in Vlaanderen (bekken van de Grensmaas en Netebekken). Mogelijke oorzaken voor de achteruitgang van deze soorten waren: slechte waterkwaliteit, verlies van typische habitatstructuren in de rivier, en verlies of onbereikbaar worden van paaiplaatsen.

Nu de waterkwaliteit van onze Vlaamse rivieren stilaan terug verbetert, en er terug meer structuur in het habitat komt, komen er nieuwe kansen om deze vissen hun rechtmatige plek in de rivier terug te geven.

2. Onderzoek in het kader van soortherstelprogramma's.

Aangezien er voor beide soorten geen mogelijkheid bestaat dat deze door een natuurlijke uitbreiding van naburige populaties terug in onze rivieren komen, diende de mogelijkheid tot herintroductie te worden overwogen. Een herintroductie mag echter niet zomaar willekeurig gebeuren, maar moet het resultaat zijn van degelijk, weloverwogen onderzoek waarbij verschillende aspecten aan bod komen. Er werden drie grote onderzoeksluiken gestart:

a. De genetica van de soorten.

Bij herintroductie met als doel herstel van de oorspronkelijke soort, dient het genetisch materiaal dat gebruikt wordt zo dicht mogelijk bij het oorspronkelijke materiaal te staan. De genetica van Kwabaal werd onderzocht door de KULeuven (Van Houdt, 2003), en uit dit onderzoek bleken de Franse Kwabalen in aanmerking te komen als donor voor het soortherstel in Vlaanderen. Voor Serpeling zal in de nabije toekomst onderzocht worden welke populaties (Nete en Maasbekken) als ouderpopulatie kunnen fungeren voor de verschillende andere rivieren.

b. De kweek onder gecontroleerde omstandigheden.

Men kan een soort pas succesvol herintroduceren als er voldoende aantallen van beschikbaar zijn. Omdat het niet de bedoeling kan zijn om de bronpopulaties

Kwabaal op uitkijk

foto: Vilda

uit te putten, wordt er overgegaan op artificiële reproductie van de vissen. In het Centrum voor Visteelt te Linkebeek wordt sedert enkele jaren reeds succesvol overgegaan tot de productie van visbroed van Kwabaal en Serpeling. Het broed wordt verder opgekweekt tot jonge vissen in de twee overige viskwekerijen van het Vlaamse Gewest (in Rijkevorsel en Lozen). De ouderdieren voor de Kwabaal zijn afkomstig uit Frankrijk (Maasbekken) zodat aan de voorwaarde van genetische afstamming zo goed mogelijk voldaan is. De ouderdieren voor de reproductie van Serpeling zijn afkomstig uit de beide Vlaamse populaties en de bekomen larven/jonge vissen worden dienovereenkomstig van elkaar

gescheiden gehouden (onderscheid tussen Maas- en Scheldebekken) tot de studie rond genetica afgerond is.

c. De habitatecologie van de soorten.

De biologie en habitatecologie van de Kwabaal werd door het toenmalige Instituut voor Natuurbehoud (nu Instituut voor Natuur- en Bos Onderzoek) onderzocht in een referentiesituatie in Noord-Frankrijk en van de Serpeling in twee Vlaamse rivieren: de Grote Nete en de Aabeek. In dit onderzoeksluik werd onder andere rekening gehouden met volgende aspecten:

- Paaihabitat van de soort;
- Opgroeihabitat voor de larven en jonge vissen;
- Habitat van de volwassen en jongvolwassen vissen;
- De eisen die de soort aan waterkwaliteit stelt;
- Mogelijke interacties met andere soorten;
- Competitie, predatie, parasieten;
- Historische verspreiding in Vlaanderen;
- Groei en populatieopbouw,

Op basis van het uitgevoerde wetenschappelijke onderzoek en de diverse evaluaties van de habitats op het terrein, voert het Agentschap voor Natuur en Bos herintroducties uit van vissoorten. Op die manier wordt op een verantwoorde en onderbouwde wijze invulling gegeven aan de doelstellingen van de Vlaamse regering om de biodiversiteit te behouden, te herstellen en te verhogen. Op basis van de resultaten van de verschillende onderzoeken werden een aantal Vlaamse rivieren (o.a. de Maarkebeek) geschikt bevonden voor herintroductie met Kwabaal en Serpeling.

3. Geschiktheid van de Maarkebeek voor de beide soorten

- Voor beide soorten zijn voldoende microhabitats aanwezig in de beek voor de volwassen dieren en voor de jonge dieren;
- Er zijn geschikte paaipplaatsen voor de Kwabaal

aanwezig in de zijbeken (o.a. Nederaalbeek);

- Er zijn verschillende geschikte paaipplaatsen voor de Serpeling aanwezig in de Maarkebeek zelf;
- De waterkwaliteit is voor beide soorten aanvaardbaar;
- De door afdeling Water geplande werken (aanleg van wachtbekkens, verbeteren vismigratiemogelijkheden) vormen geen bezwarende factor voor de herstelmogelijkheden van de beide soorten, integendeel, door het bevorderen van de vismigratie ontstaat er een vergroting van het beschikbare leefareaal in de Maarkebeek. Ook omgekeerd legt het soortherstel van beide soorten geen hypotheek op de geplande werken;
- De bovenloop van de Maarkebeek (Molenbeek) blijkt over zeer waardevolle habitats voor stroomminnende vissoorten te beschikken, het bevorderen van de vismigratie vanuit de lager gelegen panden naar de bovenloop (o.a. door saneren van het meest stroomopwaarts gelegen migratieknelpunt) levert dan ook een duidelijke meerwaarde voor Kwabaal en Serpeling, maar ook voor andere stroomminnende vissoorten die nu reeds aanwezig zijn in de Maarkebeek.

4. Uiteindelijk voorstel

Rekening houdend met al deze factoren werden zones voor herintroductie van de beide soorten aangeduid. Deze zones zijn voorlopig nog van elkaar gescheiden door het voorkomen van vismigratieknelpunten. Deze ruimtelijke scheiding laat toe om de beide herintroducties op een wetenschappelijke manier op te volgen, te evalueren en indien nodig bij te sturen. Waar mogelijk kunnen bestaande vismigratieknelpunten

de wassende maan c.v.
 biodynamische tuinbouwcoöperatieve
 beekstraat 35, 9800 astene - deinze
 tel 09-386.82.14, fax 09-380.21.70

openingsuren winkel:
 - donderdag 16 - 19u
 - vrijdag 10 - 19u
 - zaterdag 9 - 13u

www.dewassendemaan.be

**Bezoek de website van
 Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus
<http://vlaamseardennenplus.be>**

opgelost worden zodat natuurlijke uitbreiding van de populaties tot stand komen.

Herintroductie van de Kwabaal in de Maarkebeek: een uitgestorven vis waagt zijn comeback...

Donderdag 5 oktober 2006 was het zo ver voor de Kwabaal. Duizendvierhonderd jonge, éénzomerige Kwabaaltjes vonden in de Maarkebeek hun nieuwe thuis.

Op 19 oktober was de Serpeling aan de beurt. Stroomopwaarts de Maarkebeek / Molenbeek werden in de omgeving van het Bos ter Rijst tweeduizend éénzomerige Serpelingen van ca. 10 cm uitgezet.

Monitoring voor de toekomst...

Een belangrijk aspect bij herintroducties is een nauwgezette opvolging van de overleving, verspreiding en groei van de uitgezette vissen. Dit laat toe om waar nodig tijdig bij te sturen en bovendien is deze kennis en ervaring nuttig voor herintroducties in de toekomst. Herintroductie van vissen is dus duidelijk meer dan het eenmalig uitzetten van de soort. Vaak is het een proces dat 10 tot 15 jaar in beslag kan nemen en waarbij een continue wetenschappelijke begeleiding broodnodig is.

De eerste resultaten.

Een eerste bemonstering leverde een bemoedigend resultaat op. Op twee verschillende plaatsen werden telkens twee Kwabalen teruggevangen. Dit zijn ogenschijnlijk lage aantallen, maar eigenlijk vrij normale aantallen na een herintroductie. Bovendien zijn ze ook van nature uit niet zo dik gezaaid, het zijn immers roofvissen. Alle gevangen Kwabalen waren in goede conditie en zéér sterk gegroeid: van 6 cm bij de uitzetting naar 10 cm nu. Dit is een groei van 70%. Deze eerste bevissing leerde dat de Kwabalen qua groei op schema zitten en in een goede conditie verkeren.

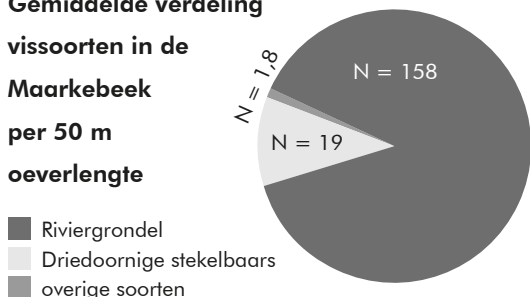
Verder werden er ook onverwacht Serpelingen teruggevangen, hoewel ze veel verder stroomopwaarts waren uitgezet en er meerdere knelpunten tussen zaten. Het gaat om een vijftal individuen. Ze moeten

dus drie watermolens in stroomafwaartse richting zijn gepasseerd. Ook de Serpelingen waren in goede conditie. Groei was nauwelijks waargenomen maar dat is ook normaal bij karperachtigen rond deze tijd van het jaar.

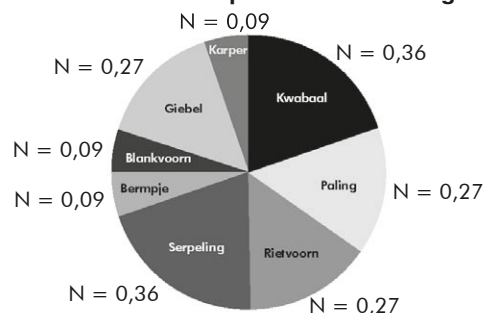
Andere soorten die werden gevangen: Riviergrondel (massaal, zonder twijfel de dominante soort op de beviste stukken van de beek), Blankvoorn, Rietvoorn, karper, Giebel, Paling, Driedoornige stekelbaars en Bermpje.

De toekomst moet nog uitwijzen of de uitgezette Kwabalen en Serpelingen in staat zijn om zich voort te planten in de natuur.

Gemiddelde verdeling vissoorten in de Maarkebeek per 50 m oeverlengte

Gemiddelde verdeling overige vissoorten in de Maarkebeek per 50 m oeverlengte

De gemiddelde dichtheid van een soort met $N = 0,09$ is '1' over een oeverlengte van $1 / 0,09 \times 50 = 555$ meter.

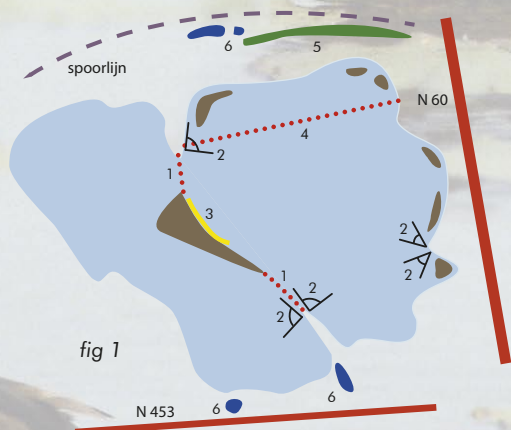
Bronnen:

- persmap Agentschap voor Natuur en Bos 'De herintroductie van de Kwabaal in de Maarkebeek'
- Alain Dillen, visserijbioloog Oost-Vlaanderen, Agentschap voor Natuur en Bos

Donkvijver verdrukt ... maar er is hoop!

Nico Geiregat

In de noordwestelijke hoek die wordt gevormd tussen de N60 en de Minderbroederstraat ligt het grootste open wateroppervlak dat Oudenaarde rijk is. Ooit werd de Donkvijver gegraven ten behoeve van de wegenbouw en daarbij gingen mooie weilanden verloren, maar niet getreurd, want we kregen er veel voor in de plaats: bye bye Kwartelkoningen en Moeraskartelblad. Hallo Roodkeelduikers en futen. Waarom zouden we klagen ...

De Donkvijver ... eens was het een vogelparadijs waar enkel de natuur het voor het zeggen had ... Lang was het er allemaal rustig, maar door de jaren heen is er veel veranderd.

Veel activiteiten die ook nu aan de Donk plaats vinden, gebeuren volledig in harmonie met de natuur: wandelaars, joggers en vissers die van op de oever een lijntje uitgooien, genieten er ten volle van de rust en de stilte (zelfs fietsers behoren hiertoe wat ons betreft).

Meer en meer is er ook versturende recreatie bijgekomen. Dat surfers 's zomers het water opgaan, ja, dat is begrijpelijk: we zitten nu eenmaal met

een recreatiegebied en we moeten nu eenmaal die vele tientallen leden hun –relatief zachte– recreatie gunnen: 's zomers is de natuurwaarde van de grote, diepe plas met zijn huidige begroeiing immers al behoorlijk beperkt. De kleine rieteilandjes die erin verspreid liggen hebben niettemin ongetwijfeld zekere potenties.

Erger wordt het wanneer ook 's winters en 's nachts verstoring op het water optreedt:

1. elke winter gebeurt het al eens: een surfer wil ook in het gure weer en bij flinke wind al eens op zijn plank gaan staan. Om een mooie snelheid te halen vaart hij eerst tegen de wind in en trekt zo een baantje van enkele honderden meters. Toevallig zitten echter op de plaats die tegen de wind in gelegen is, enkele duikeenden wat in de luwte van de begroeiing de felste wind te ontlopen... "Jammer", zegt de surfer, "maar ik ben hier de baas".

2. winter 2005-2006: de plas ligt zo goed als volledig dicht. De dag voorheen lag er nog een strook open water onmiddellijk naast 'het eilandje'. Alle vogels die het moeten hebben van open water zitten op die ene strook verzameld en houden er het water open: futen, Kuif- en Tafeleenden worden daarbij bijgestaan door de vele andere eenden die er ook –zij het minderbelang bij hebben dat er nog wat open water is. Voor een IJsvogeltje is deze strook open water zijn laatste hoop ...

Wanneer ik de volgende morgen passeer heeft een visser met een bootje een mooi spoor getrokken door het verse ijs ... alle vogels heeft hij verjaagd, waarschijnlijk had hij reeds eerder de boel verstoord, want anders was het wak gegarandeerd open gebleven! En ja ... had het nog even harder gevoren, dan was alles weg. "Jammer", roept de visser vanuit zijn bootje, "maar ik ben hier de baas".

3. in 2007 krijgen we er mogelijk de modelbouwvliegtuigjes bij. Ze kregen een mooie vergunning: 2 weekends per maand mag er gevlogen worden: zomer en winter. Dat hun landingsbaan en hun beschikbare luchtruim respectievelijk onmiddellijk naast en boven de plas ligt, is jammer voor de vogels, maar fijn voor de modelbouwfanaten. Zo'n vreemd vliegtuigje in de lucht is voor de vogels op het water een mogelijke roofvogel. Een overvliegende vogel denkt er nog niet aan om hier te komen overnachten.

Ach wat ... de milieu vergunning werd afgeleverd. Dat de modelbouwers van de FOD mobiliteit op 200 meter van gewestwegen en hoogspanningsleidingen moeten afblijven (=onmogelijk haalbaar op de vergunde locatie), is voor hen momenteel nog geen zorg.

Wandelaars zullen misschien zo nu en dan eens hun hoofd moeten intrekken en een op hol geslagen minihelicopter zal misschien al eens een voorbijganger molesteren.

"Jammer voor wandelaar en vogel", zegt de

wandelpad ontstond aan de noordelijke en oostelijke zijde van de oostelijke plas. Dit was vroeger nochtans een geliefde rustplaats voor de vele grondeleenden.

Wat gaat de toekomst geven indien wij ons nu niet laten horen?

Natuurpunt en het Milieufront Omer Wattez vinden dat het nu toch ook weer eens tijd is voor natuur op en rond de Donk. Het behoud van rust op de oostelijke plas staat daarbij centraal. De evolutie van de aantallen duikeenden is immers dramatisch (fig 2)!

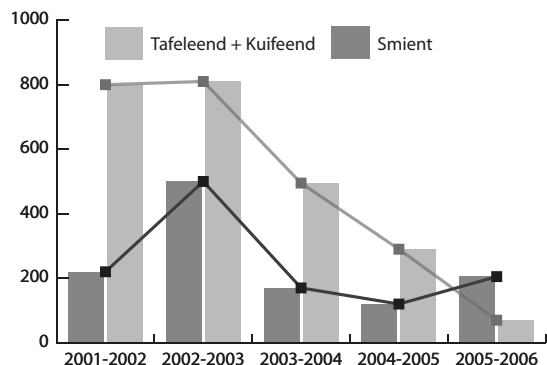

fig 2: de evolutie van het aantal duikeenden

modelbouwer, "maar ik ben hier de baas".

4. in 2007 krijgen we er ook 'The outsider' bij. Op de aankondigingsborden prijst de organisator zijn eigen groene gedachtegoed. Toch lezen wij op zijn website dat hij quadtochten organiseert. Op de donkvijver ontdekt hij onbewoonde eilanden met de jeugd en doet hij een survivaltocht over de kleine rieteilandjes in de oostelijke plas. "Jammer", zal de Outsider mogelijk zeggen, "maar ik ben hier de baas". Wij hopen op een goede verstandhouding met de Outsider. Deze kan er enkel zijn wanneer de oostelijke plas in de wintermaanden met rust wordt gelaten (misschien moet hiervoor niet eens iets in zijn aanbod worden gewijzigd, maar we zijn uiteraard op onze hoede).

5. De laatste jaren ging het ook op andere vlakken niet zo goed met de Donk:

waardevolle bomen werden omgehakt, Quads toerden er vrolijk rond, voortplantingsplaatsen voor amfibieën werden verstoord, een waardevol grasland werd met raagras ingezaaid en een nieuw

We bespreken gedurende de volgende maanden de mogelijkheden met milieu- en sportdiensten teneinde de natuur weer haar plaats te geven in dit geheel. De bevoegde en belanghebbende schepenen zullen worden aangesproken. Ook de burgemeester werd reeds gecontacteerd maar antwoordde voorlopig nog niet. We hebben wel al begrepen dat ook hij wil dat de wetteloosheid er ophoudt: de aanstelling van twee stadswachters zou al enig beterschap moeten bieden.

Wij zullen de sportdienst, die van plan is om de Donkvijver opnieuw op te frissen, trachten te helpen om ook de natuurbeleving als volwaardige tak in de recreatie in te schakelen. We zullen de mogelijkheden met hen bespreken en hun pasklare suggesties doen. Deze suggesties zijn (zie fig. 1): afbakenen van een winterrustgebied met boeien (1), inplanten van kijkwanden en -torens (2), aanleg van een nestwand voor oeverwaluwen (3), afbakenen van een beperkt zomerrustgebied (4), ecologisch bermbeheer (5) en onderhoud/aanleg van poelen (6). Uiteraard kunnen wij met onze gidsen ook aan aantal wandelingen verzorgen.

Wij hopen nog op ontmoetingen met de burgemeester en met de schepenen van milieu en sport om onze plannen voor te leggen. Een inrichting met de Gavers te Harelbeke als voorbeeld, moet haalbaar zijn.

Wij stellen ons zelfs minder veeleisend op aangezien wij de natuurwaarde in de zomermaanden (gedwongen) ondergeschikt moeten laten aan de recreatiewaarde.

In de winterperiode kunnen wij echter enkel tevreden zijn als de volledige oostelijke plas en zijn oevers de rust krijgt die de vele vogels verdienen. Wij stellen daarom voor dat alle versturende recreatie op de oostelijke plas wordt gelijkgeschakeld met de huidige openingsweekends van de surfclub: van half november tot eind april zijn de vogels hier de baas. Te veel gevraagd? Ik dacht het niet, want slechts enkelingen moeten zich wat aanpassen ... en er is nog altijd ruimte zat op de westelijke plas.

Wij houden u op de hoogte.

Vacant: volk nodig in 't bestuur!

Norbert Desmet

Is besturen en saai? Vaak wel, maar soms ook helemaal niet. Bestuursvergaderingen richten de afdelingen in een bepaalde koers. Te weinig of te veel studie? Amusante verhalen en belevenissen? Centen? Te weinig milieu? Politiek engagement? Hoort men ons? Drempels te hoog of te laag? Meander? Wellicht hebben velen onder jullie zich afgevraagd wat die bestuursleden allemaal uitspoken. In de eerste plaats is het samenkomen en kijken wat voorbij is en wat komt. Gaat het goed met afdeling hier of daar of met de koepel Vlaamse Ardennen plus, is er opkomst voor de buitenactiviteiten en voor de winteravonden? Wat bieden ze hier aan studie waardoor we meer inzicht kunnen krijgen of gewoon meer gaan weten als we op stap zijn ...

Tallose vragen die dienen opgelost door een bestuur dat regelmatig vergadert maar steeds meer met dezelfde mensen. U hoort de oproep al: er mogen zich nieuwe mensen aandienen. Ze kunnen hun oor te luisteren leggen op een van de activiteiten of bij de huidige bestuursleden, de website verkennen (<http://vlaamseardennenplus.be/>). Je kan met de deur in huis vallen of voorzichtig even komen luisteren, allemaal goed, als de mensen die denken dat ze de zaak kunnen ondersteunen even uit hun

zetel willen opstaan. Ik heb speciaal niet het woord luie zetel gebruikt want velen hebben nog heel wat anders te doen dan vrolijk fluitend in de natuur rond te wandelen. En toch ...

In een bestuur moet veel gebeuren, centen beheren, afspraken voor activiteiten maken en bijhorende kalenders, tijdschriften maken, mails beantwoorden, maar ook op de activiteiten aanwezig zijn, gemeentebesturen aanspreken, helpen bij de koffie of de drink hier en daar, reservaten beheren, de zaal klaarzetten, jouw gebied op de agenda zetten voor een wandeling. Onze vereniging is al lang meer dan vogeltjes kijken, wij zijn een groep mensen die erover waakt dat het met de natuur en het milieu zo goed mogelijk blijft gaan. Velen van ons zijn gemotiveerd, gaan op stap met familie en kennissen of brengen hun weekends werkend door in een van de reservaten, maar de boot moet blijven varen.

Daarom deze oproep. Kijk eens op de hierbijgevoegde kaart en kom uit je schelp in je eigen omgeving of in de koepel. De aanzet van deze oproep komt uit Schelde-Leie, Vlaamse Ardennen en Scheldevallei, maar ook daarbuiten is er werk aan de winkel.

Uit 'de Levende Natuur' ter overweging: de natuur bescherming is tegenwoordig als een gek op zoek naar haar plaats in de maatschappij. Het behoud van de natuur om de natuur is precies minder in de mode. Het behoud van landschap en natuur moet nuttig zijn, bruikbaar voor mensen.

Recreatief medegebruik van de natuur is kennelijk het huidige toverwoord en waartoe dat leidt kan je in deze Meander ten overvloede lezen. Wetenschappers en ervaringsdeskundigen moeten maar uitzoeken hoe de winst- en verliesrekening uitpakt. En ondanks al dat geblaat op papier gaat de natuur steeds meer en rapper achteruit! En na ons? Maak alleen al daarom een vuist en ondersteun de werking. Het is tegen de stroom oproeien, soms, want ook veel mensen zijn ons genegen, dikwijls al in naam van hun kinderen ... Zin om mee te werken? Neem dan contact op met Guido Tack, 0474/90.02.30. Je bent meer dan welkom!

IWG: Invertebratenwerkgroep 'Lampyrus'

JNM: Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming

KBE: Kern Werkgroep Bos t'Ename

KRB: Kern Rondom Burreken

KZ: Kern Zingem

MOW: Milieufrent Omer Watterz

NWB: Nationale Werkgroep Botanica

ODU: Natuurpunt afdeling Oudenaarde

PWG: Plantenwerkgroep Natuurpunt Vlaamse Ardennen-plus

RO: Natuurpunt afdeling Ronse

SL: Natuurpunt afdeling Schelde-Leie

SV: Natuurpunt afdeling Scheldevallei

TW: Trage Wegen vzw

VA: Natuurpunt afdeling Vlaamse Ardennen

VA-plus: Natuurpunt Vlaamse Ardennen plus.

VWG: Vogelwerkgroep (vroeger WVO)

ZV: Natuurpunt afdeling zwalm.vallei

ZWG: Zoogdierenwerkgroep

**Zaterdag 3 maart: Ledenfeest
van de afdelingen Schelde-Leie, Scheldevallei en
Vlaamse Ardennen**

in het Parochiehuys, Hulstraat 27 te Asper
19u aperitief, aansluitend kaas- en wijnavond,
natuurquiz, boekenstand, sfeerbeelden van het
afgelopen jaar

Iedereen van harte welkom!

Voor meer info: zie '3 maart' in deze kalender

Zaterdag 13 januari 2007

■ RO: Algemene Vergadering Natuurpunt afdeling Ronse. Samenkomst om 20u in het Vrijzinnig centrum, Zuidstraat 13 te Ronse. Einde omstreeks 22u30.

Zondag 14 januari 2007

■ SL: Nieuwjaarswandeling te Zeveren (Deinze). Gidsen: Xavier Coppens, tel. 0476/60.37.85 en Karel De Waele, tel. 09/386.45.60 en Rik Desmet, tel. 09/386.46.63. Samenkomst om 14u aan de kerk van Zeveren. We wandelen door de Zeverenbeekvallei. We bezoeken 2 deelgebieden: 'Schave' en 'Blekerij-Moerputten'. Tijdens de wandelingen zullen we aandacht schenken aan de recente evoluties en aankopen in het gebied, maar ook aan waterzuivering, hooilandbeheer, samenwerking met landbouwers e.d. Nadien, rond 17u, is er een receptie voorzien in zaal te Lande te Zeveren. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Zaterdag 20 januari 2007

■ RO: Beheerswerken in de Pyreneeën te Ronse. Leiding: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Samenkomst om 14u aan de kruising van de Waaienbergh en Bossenberg (volg N48 Ninovestraat richting Brakel, sla Schoonboeke in (= eerste straat rechts voorbij industriepark Klein Frankrijk), vervolgens eerste straat rechts (Maagdenstraat), tweede straat links (Bossenberg) en rij verder tot aan de kruising met de Waaienbergh. Knotten van wilgen, snoeien van fruitbomen, verwijderen van oude flessen uit oud stort staat op het werklĳstje. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, zaag, bijl, werkhandschoenen.

■ SV: Powerpointpresentatie over de natuur in Oman en de Verenigde Arabische Emiraten. Zoals gewoonlijk bij Gerard Mornie mogen we ons verwachten aan prachtige landschappen, cultuur en uiteraard unieke vogelbeelden van de vogeltrek! Aanvang te 20u stipt in Zaal 'Amigo' (vroeger Stedelijk Centrum) bij de kerk te Heurne. Einde omstreeks 22u30. Inkom € 2,50 (max. € 5 per gezin). Zie ook een aparte aankondiging op de laatste pagina.

Zondag 21 januari 2007

■ ZV: Nieuwjaarsreceptie Natuurpunt zwalm.vallei. Verantwoordelijke: Bart Magerman, tel. 09/3 60.09.99. Afspraak om 10u aan de Boembekemolen (Michelbeke). Natuurwandeling in de buurt van de Boterhoek en het Mĳnwerkerspad. Aansluitend receptie om 11u30 in cafe Bloemfontein (Langendries Zottegem). Einde rond 13u. Meebrengen: laarzen of stevig schoeisel.

Donderdag 25 januari 2007

■ IWG: Spinnen I, Bryan Goethals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Van een spinnenfobie kunnen we je (vanavond) misschien niet afhelpen. Wel kan je leren om een spin op naam te brengen. In dit eerste gedeelte wordt er gedetermineerd tot op de familie. In een volgende les (8 maart) determineren we tot op de soort. Einde omstreeks 22u30.

Zondag 28 januari 2007

■ VWG+ SV: Vogelfocht naar Schouwen-Duiveland. Gids: Jacques Vanheuserswyn, tel. 09/324.09.42 en Nico Geiregat, tel. 0473/93.32.33. Samenkomst om 7u aan de kerk van Eke. We maken de verplaatsing per wagen kostendelend (o.a. tunnel). We gaan op zoek naar de IJseend en vele overwinterende watervogels. Einde omstreeks 19u. Meebrengen: picknick, drank, laarzen, verrekijker, telescoop.

■ SL: Familiale natuurwandeling te Elst. Gids: Eddy Saveyn, tel. 093/80.03.00. Samenkomst om 14u aan de kerk van Elst. Tijdens een winterse wandeling verkennen we de omgeving van de Perlinckmolen. We hebben oog voor allerlei natuurfacetten. Op het einde van de wandeling passeren we het ovenmuseumpje. Het geutelingenseizoen is reeds begonnen en iedereen is vrij om nog een bezoekje te brengen aan het ovenvuur waar je geutelingen zĳt gieten of waar je ze ook kan proeven in zaal 'Ter Elst' ernaast. Inschrijven vooraf is niet nodig. Einde omstreeks 17u.

■ KBE: Winterwandeling en nieuwjaarsreceptie van de Werkgroep Bos t'Ename. Gids Guido Tack, 0474/90.02.30. Samenkomst om 9u aan het Provinciaal Archeologisch Museum Ename (100 m van de kerk). Aansluitend om 12u receptie met drank en hapjes in de loods (Braambrugstraat). Meebrengen: laarzen, verrekijker.

Zaterdag 3 februari 2007

■ VWG+VA: Bosuilwandeling op de Kluisberg te Ruiĳen. Gidsen: Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91 en Willy Aelvoet, tel. 055/31.67.30. Samenkomst om 16u30 op de parking van de zwemkom 'Kluisbos'. Na een inleiding over leef- en voedingswijze van de Bosuil worden de rustende Bosuilen opgezocht en bewonderd met verrekijker of telescoop. Bij valavond horen we de typische Bosuilroep. Einde om 19u30. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgidsen, evt. zaklamp.

Week 5-16 februari 2007

■ ZV+MOW werkgroepen: Inzameling oude schoenen. Verantwoordelijke: Dominiek Decluyre, tel 09/360.37.62. In de deelnemende Zottegemse scholen worden schoenen verzameld. Schoenen Torfs schenkt de opbrengst aan natuurgebied Middenloop Zwalm.

Donderdag 8 februari 2007

■ IWG: Determinatieavond invertebraten. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Op deze vergadering buigen we ons over onze loepen, bino's en determinatieboeken. We pogen alle meegebrachte dieren op naam te brengen. Einde omstreeks 22u30.

Vrijdag 16 februari 2006

■ ZV: Algemene Vergadering afdeling Zwalmvallei. Samenkomst om 20u in het Stedelijk Ontmoetingscentrum, Tweerkenstraat te Godveerdegem.

Zondag 18 februari 2007

■ **VWG + SV: Vogeltocht voor beginners in de Scheldemeersen te Zingem.** Gids: Jacques Vanheeuverswyn, tel 09/324.09.42. Vertrek om 9u aan de Scheldebrug te Zingem. Einde 12u. Mee te brengen: verrekijker, laarzen, vogelgids.

Zaterdag 24 februari 2007

■ **SL + OUD + JNM: Natuurbeheerswerken in de Langemeersen te Wortegem-Petegem** (Petegem aan de Schelde). Begeleiders: Paul Cardon, tel. 055/31.19.92; Alexander Van Braeckel, tel. 0473/85.45.62 en Leni Denorme (JNM), tel. 0496/74.73.88. Samenkomst om 10u aan het kruispuntje van de Meersstraat en het zijstraatje in de Langemeersen nabij het populierenbos. Er worden wilgen geknot. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: werkhandschoenen, laarzen, hakbijl, zaag.

■ **KBE: Superwerkdag in het bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braemburgstraat te Mater. Meebrengen: laarzen, werkhandschoenen, zaag, bijl. Einde omstreeks 17u.

Zondag 25 februari 2007

■ **ZV: Lentemaaltijd.** Van 11u00 tot 14u30 in zaal 'De Bevegense Vijvers', te Zottegem. Sponsomaaltijd ten bate van de natuur. Deelnemen kun je door overschrijving van € 13 voor volwassenen en € 7 voor kinderen op reknr. 920-1016321-35 ten name van zwalm.vallei, p.a. Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem. Kaarten zijn ook te verkrijgen bij de bestuursleden. Info kun je verkrijgen bij Bart Magerman, tel. 09/360.09.99.

Zaterdag 3 maart 2007

■ **SL: Opruimen van zwerfvuil te Kruishoutem** (i.s.m. de milieuraad). Info: André De Kimpe, tel 09/383.71.99 of Rik Desmet, tel 09/386.46.63. Samenkomst om 13u30. Einde omstreeks 16u30.

■ **SL + SV + VA: Ledenfeest met etentje en natuurquiz in het Parochiehuus Hulstraat 27 te 9890 Asper** (100m van de kerk). Aanvang om 18u15 voor de AV van de drie afdelingen. Om 19u (gratis) aperitief. Aansluitend kaas- en wijnavond. De samenstellers van de natuurquiz hebben beloofd er opnieuw een boeiende en tegelijk leerrijke activiteit van te maken met gevarieerde opdrachten. Er zijn weer leuke prijzen voorzien. Ronny zal terug aanwezig zijn met een boekenstand (met inzage in de boeken mogelijk). Tijdens de pauze worden enkele sfeerbeelden van het afgelopen jaar geprojecteerd. Inschrijven door betaling van € 12 per persoon (€ 6 kinderen onder 12j.) op reknr.891-2540218-89 van Natuurpunt Vlaamse Ardennen met vermelding van 'ledenfeest' en aantal personen. Ook alternatieve vleeschotel te bekomen aan € 12, dit opgeven bij de inschrijving. Inschrijven vóór 24 feb. 2007.

3 maart: nacht van de duisternis-activiteiten

■ **MOW Maarkedal en Horebeke:** Samenkomst om 19u30 aan de Git(e)ane, Odevaertstraat te Schorisse. 'Op zoek naar Donker' - een mini-zoektocht in het duister, met onderweg ook mogelijkheid tot sterrenkijken. Einde omstreeks 20u30.

■ **Natuurpunt Schelde-Leie i.s.m. sterrenkijkers van Deinze en het Samenwerkingsverband Stadsbos mmv vakantie-en recreatiecentrum De Ceder.** Info: Wim Bracke, tel. 09/380.01.03. Samenkomst Aan de Ceder, Parijsestraat in Astene. Reeds vanaf de namiddag tot na 24 u (maansverduistering !) kan iedereen de zon, en nadien de maan en de sterren bewonderen via enkele opgestelde sterrenkijkers. Wandeling vanaf 19u30 olv natuurgidsen geleid in de omgeving van het stadsbos met speciale aandacht voor de duisternis in al haar aspecten.

■ **ZV+stad Zottegem:** Info: Bart Magerman, tel 09/360.09.99. 12de Nacht van de Duisternis. Avondlijke

wandeling. Er staat een volledige maansverduistering op het menu. Met receptie aangeboden door gemeentebestuur.

Zondag 4 maart 2007

■ **SL: Familiale natuurwandeling in het Bouvelobos te Wortegem.** Gids: Lieven Kinds, tel. 09/383.71.39. Samenkomst om 14u aan de kerk van Wortegem. Aandacht voor historische ecologie en voor voorjaarsflora. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **MOW Leievallei en Velt Leiland: snoeiles** om 9u30 (snoeien van fruitbomen) in Zulte (foyer van Gaston Martenszaal); deelnameprijs: € 1, niet vooraf in te schrijven.

Donderdag 8 maart 2007

■ **IWG: Spinnen II,** Bryan Goethals. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Vanavond ontsnapt geen spin aan onze determinatie. We geven ze allemaal een naam. Vrouwelijke spinnen (wijven) worden hiervoor geschoeren en gekamd, de mannetjes blijven eerder ruig, zoals het een echte spider(man) past. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 10 + zondag 11 maart 2007

■ **ZV+stad Zottegem: POETSweekend** (milieu 14daagse). Verantwoordelijke: Bart Magerman, tel. 09/3 60.09.99. Opruimen van zwerfvuil en slukstorten. Meebrengen: handschoenen, gepaste kledij.

Zondag 11 maart 2007

■ **RO: Bomen in het winterse bos Bois Joly te Ronse.** Gids: Jeannine Tassyns, tel 02/20 67 69. Samenkomst om 14u aan het kerkhof te Ronse, kant Hogerluchtstraat. Het thema van de wandeling is bomen herkennen in de winter aan de hand van hun schors en knoppen. Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen of stevige wandelschoenen, verrekijker, bomengidsen.

■ **MOW Leievallei en Velt Leiland: snoeiles** om 9u30 (snoeien van fruitbomen) in Deinze (lokaal van Rode Kruis Deinze, Louis Dhontstraat); deelnameprijs: € 1, niet vooraf in te schrijven.

Woensdag 14 maart 2007

■ **VWG: Vergadering van de Vogelwerkgroep in het Stedelijk Centrum te Heurne,** o.l.v. Paul Vandenbulcke, tel 0475/34.65.86. Aanvang te 20u. Einde om 22u30. In een goed uur trachten we de agendapunten te bespreken, waarna in een lossere sfeer een thema, voorstelling of kwis rond vogels aan bod komt. Het thema van de afsluitende kwis of diashow kan een week voor datum gevonden worden bij 'activiteiten' op onze VWG-website: <http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/>.

Vrijdag 16 maart 2006

■ **KZ: Opruimen van zwerfvuil in de Scheldevallei.** Info: André Vandecapelle, tel. 09/384.29.73. GSM: 0498/45.93.42. Samenkomst om 14u aan de Scheldebrug te Zingem, Nederzwalmsestwg. Einde?

Zaterdag 17 maart 2006

■ **KZ: Opruimen van zwerfvuil in de Scheldevallei.** Info: André Vandecapelle, tel. 09/384.29.73. GSM: 0498.45.93 42. Samenkomst om 8u30 aan de Scheldebrug te Zingem, Nederzwalmsestwg. Einde omstreeks 12u.

■ **ZV+stad Zottegem: Paddenoverzet** (milieu 14daagse) Info: Bart Magerman, tel. 09/360.09.99 Demonstratie paddenoverzet (afhankelijk van weersomstandigheden) Samenkomst aan rusthuis De Vlamme. Meebrengen: laarzen, gepaste kledij.

Zondag 18 maart 2007

■ **VWG.SV: VogeltochtvoorbeginnersindeScheldemeersen te Zingem.** Gids: Jacques Vanheeuverswyn, tel 09/324.09.42. Vertrek om 9u aan de Scheldebrug te Zingem. Einde 12u. Mee

te brengen: verrekijker, laarzen, vogelgids.

■ **SL: Vroege lentewandeling langs de oude Scheldearmen in de Scheldevallei.** Gids: Paul Geeroms, tel. 092/82.24.08. Samenkomst om 14u aan de kerk van Eke. Aandacht voor de eerste lenteverhuizingen. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

Donderdag 22 maart 2007

■ **IWG: Dia- en filmavond.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37. Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Het is niet gemakkelijk om foto's van ongewervelde dieren te nemen. Ze zijn meestal zeer klein en als je ze goed voor de lens hebt dan springen of vliegen ze ergens anders heen. Vanavond tonen leden van Lampyris hun (niet mislukte) foto's. Indien er nog tijd over is dan maken we er nog een filmavond van. Hoofddrillers zijn uiteraard de invertebraten. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 24 maart 2007

■ **PWG+RO: Vroege voorjaarsflora in de bossen van Ronse, deel 1.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst te 14u op de parking van de Veemarkt (vlakbij het secretariaat van RLVA, de bibliotheek en bij de rotonde - Square Eugène Soudan - waar de baan naar Brakel - Ninovestraat - begint). Van daar rijden we naar de wijk Schoonbeek om er de bossen langs de oude spoorweg (de 'Pyreneën' voor de Ronsenaars) in hok E3-51-32 te doorkruisen op zoek naar de voorjaarsflora. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende veldterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loep, flora's.

■ **KBE: Superwerkdag in het Bos t' Ename.** Begeleider: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30 en Jean De Lafonteyne tel. 0495/63.25.91. Samenkomst om 9u en 13u30 aan de loods in de Braamburgstraat te Mater. Meebrengen: laarzen, werkhandschoenen, zaag, bijl. Einde omstreeks 17u.

Zondag 25 maart 2007

■ **OOD: Landschapswandeling in Eine.** Gids: Guido Tack, tel. 055/30.25.89. Samenkomst om 9.30 u aan de kerk van Eine voor een bijzondere landschapswandeling in en rond Eine. Einde van de wandeling om 12u maar we gaan nog niet naar huis ... Belang niet want we zakken daarna nog lekker door in feestzaal de Kring voor het allereerste ledenfeest van Natuurpunt Oudenaarde.

■ **OOD: Ledenfeest Natuurpunt Oudenaarde.** We bestaan iets meer dan een jaar als afdeling en kregen er intussen al een 70-tal nieuwe leden bij. Het moment dus om samen te genieten! Eerst van een wandeling, daarna van een overheerlijke biologische aardappel-groentengratin met stoofvlees van runderen uit bos t' Ename. Voor vegetariërs is er een groentestoofpotje. Breng gerust vrienden en familie mee. Kaarten kosten 12 euro voor volwassenen en 6 euro voor kinderen tot 12 jaar. Je kan ze bestellen bij Jean De Lafontaine op 055/45.50.36 of bij Martine De Zitter op tel. 055/30.23.35.

Vrijdag 30 maart 2007

■ **ZWG+VA+: Voordracht: "Zijn er nog Eikelmuisen"?** Info: Pieter Blondé, tel. 055/33 54 49. Samenkomst om 20u in zaal 'Amigo' in de Heurnestraat te Heurne (100 meter van de kerk). In 2006 liep op verschillende plaatsen in de Vlaamse Ardennen onderzoek naar het voorkomen van een wel heel bijzonder er mysterieus diertje: de Eikelmuis, ook wel fruitrat genoemd. Momenteel zijn er nog maar enkele vindplaatsen en is het 5 voor 12 om deze diersoort nog te kunnen behouden. Wat weten we? Wat willen we nog weten en wat kan u thuis doen? Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 31 maart 2007

■ **NWB: Plantenstudiedag in de voorjaarsbossen in**

Waal Brabant. Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54. Samenkomst te 9u aan de kerk van Monstreu (bij Nivelles). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok F4-44-34, met voorjaarsbos vol Wilde narcissen, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 1 april 2007

■ **OOD+ VWG: Vroegemorgenangtocht in bos t' Ename.** Gids: Davy De Groote, tel. 0479/73.61.37. Samenkomst om 7u aan de loods van Bos t' Ename in de Braamburgstraat. Einde omstreeks 10u. Meebrengen: laarzen of goed schoeisel, verrekijker.

■ **VA+ TW+ MOW: Klavertje-4-wandeling in Kluisbergen:** inwandeling "Geologische wandelroute" en voorstelling van de tweede trage-wegenfolder. Uitleg over het ontstaan van ons landschap door de gidsen: Marie-Christine Gottigny, tel. 055/31.34.18, Filip Keirse, tel 055/38.78.83 en Norbert Desmet, tel. 0494/65.33.91. Samenkomst om 14u aan de kerk van Kwaremont. Keuze tussen een traject van 4,5 km. en 5,5 km. Einde omstreeks 17u. Meebrengen: goed schoeisel.

Donderdag 5 april 2007

■ **IWG: Determinatieavond invertebraten.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 op de Woeste Hoogte, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Op deze vergadering buigen we ons over onze loepen, bino's en determinatieboeken. We pogen alle meegebrachte dieren op naam te brengen. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 14 april 2007

■ **NWB: Plantenstudiedag in Borchtlombeek (Vlaams Brabant).** Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Samenkomst te 9u aan de kerk van Borchtlombeek (deelgemeente van Roosdaal). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E4-21-23, met een bos aanleunend bij het Liedekerkebos (een km² waar sedert 1972 niet meer gestreept werd, een zogezegd 'zwart gat' in de laatste uitgegeven Atlas van de flora van Vlaanderen), waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Weekend 14 - 15 april 2007

■ **IWG: Lampyrisweekend Noord - Frankrijk.** Info en inschrijven: Bryan Goethals, tel. 0473/51.28.35 of bryan.goethals@telenet.be. We trekken op 2 dagse naar de streek rond Boulogne - Sur - Mer waar voornamelijk de ongewervelden van kust en zee onze belangstelling zullen krijgen.

Zondag 15 april 2007

■ **RO: Blauwekoesjeswandeling in het Bois Joly te Ronse.** Gids: Patrick Alexander, tel. 055/20.71.23. Samenkomst om 14u aan het kerkhof te Ronse, kant Hogerluchtstraat. Het thema van de wandeling is de voorjaarsflora van de Vlaamse Ardennen. Einde omstreeks 17 u. Meebrengen: laarzen of stevige wandelschoenen, verrekijker, plantengidsen, vogelgidsen.

Woensdag 18 april 2007

■ **SV: Voordracht: "Hoe tuinieren met minder afval en minder werk"** door Rika Decock. Samenkomst om 19u30 in het Parochiehuis, Hulstraat 27, 9890 Asper. Deze activiteit is in samenwerking met KAV en KWB Asper. Iedereen die een siertuin of groententuin heeft is van harte welkom op deze activiteit! Einde omstreeks 22u30.

Donderdag 19 april 2007

■ **IWG: Nachtvindercursus, eerste theorieles** Samenkomst om 19u30 in het kasteel Liedts, Parkstraat, 9700 Oudenaarde. Begeleider: Marc Zwervaegher. Naast

algemene begrippen over nachtvinders handelt deze les over de wortelboorders, houtboorders, bloeddrupjes, slakrupsen, wespvlinders, spinners, nachtpauwogen, eenstaarten en spanners. Einde omstreeks 22u30. Inschrijven is noodzakelijk door overschrijving van € 15 voor NP-leden of € 20 voor niet-leden op rek. 001-4040156-85, NP Lampyrus, Hotondstraat 2, 9600 Ronse. Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 of anne.fobert@pandora.be. Zie ook **bladzijde 28** voor verdere gegevens.

Zaterdag 21 april 2007

■ **KZ+ VWG: Vroegemorgenzangtocht te Zingem.** Gids: Eddy Van Den Abeele, tel. 09/384.43.54. Samenkomst om 6u aan Huize Adelgoed, Ommevangstraat te Zingem. Einde omstreeks 8u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgidsen.

■ **PWG+RO: Vroege voorjaarsflora in de bossen van Ronse, deel 2.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst te 14u op de parking van de Veemarkt (vlakbij het secretariaat van RLVA, de bibliotheek en bij de rotonde – Square Eugène Soudan - waar de baan naar Brakel – Ninovestraat – begint). Van daar rijden we naar het Hof ter Guchten om er de bosjes langs de oude spoorweg (de ‘Pyreneeën’ voor de Ronsenaars) in kmhok E3-51-31 te doorkruisen op zoek naar de voorjaarsflora. Einde om 17u. De ganse namiddag studie van de flora van één km², waarbij diverse determinatiewerken gebruikt worden en aldus verschillende veldterminatiekenmerken van de flora aangeleerd worden. Ook voor geïnteresseerde beginners. Meebrengen: laarzen, loop, flora's.

■ **ZV: Voorjaarswandeling in de Munkbosbeekvallei.** Gids: Laurent Flostry, tel. 0498/67.71.09. Afspraak om 14u aan de kerk van Dikkele. Bezoek aan de Munkbosbeekvallei met speciale aandacht voor voorjaarsflora. Einde en terug aan de kerk rond 17u. Meebrengen: stevig schoeisel of laarzen.

Zondag 22 april 2007

■ **RO+VWG: Vroegemorgenzangtocht in het Muziekbos te Ronse.** Gids: Wim Jourquin, tel. 055/21.70.75. Samenkomst om 6u aan café De Boekzitting op de top van de Muzieberg (volg Rijkswachtdreef en vervolgens Boekzitting). We luisteren en genieten van de vogelzang. Ideaal voor de beginnende vogelliefhebber om kennis te maken met een paar vogelwijzjes. Einde om 9u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, vogelgids.

■ **ODU: Gezinswandeling in de Maarkebeekvallei.** Gids: Johan Cosijn, tel. 055/30.98.10. Samenkomst om 14u aan de kerk van Maarke voor een kennismakingswandeling in de Maarkebeekvallei. Dit natuurgebied strekt zich uit over de gemeenten Oudenaarde, Maarkedal en Horebeke en is grotendeels gelegen op de noordelijke (steile) flank van de Maarkebeek. Het doet denken aan de landschappen van Valerius de Saedeleer. Op deze wandeling kijken we in 't bijzonder uit naar onze typische voorjaarsflora. Einde om 17u. Meebrengen: goed schoeisel of laarzen, verrekijker.

in het kader van de Dag van de Aarde worden volgende activiteiten georganiseerd:

■ **KRB: Voorjaarsfloralien in het Burreken.** Gids: Filip Hebbrecht, tel. 055/49.55.63. Samenkomst om 9u30 aan het Perreveld N°14 te Zegelsem. De voorjaarsbloeiërs als Slanke sleutelbloem, Bosanemonen en Wilde hyacinten veranderen de bronbosjes in een prachtig bloementapijt. Tevens wordt er in het kader van de Dag van de Aarde ook aandacht gegeven aan het thema 'natuur en landbouw'. Einde omstreeks 12u. Meebrengen: laarzen of stevige wandelschoenen, verrekijker.

■ **ZV: Beheerslandbouw in Middenloop Zwalmvallei, i.s.m. BBL, VELT, vzw Boembeke en de akkervogelwerkgroep Vlaamse Ardennen.** Gids: Dominiek Decleyre, tel. 09/360.37.62. Verdere info volgt in de tweede Meander van 2007.

Donderdag 26 april 2007

■ **ZV: Plantencursus 'Composieten en Schermbloemigen'.** Verantwoordelijke: Dominiek Decleyre, tel. 09/360.37.62. Theorieles om 20u in café Meileken aan het station te Zottegem. Deze cursus bestaat uit één inleidingsles en 4 excursies. Lesgever is Hans Vermeulen, educatief medewerker van Natuurpunt Educatie. Inschrijven voor deze lessenreeks is noodzakelijk en kan door starten van € 25 (leden) of € 35 (niet leden) op reknr. 920-1016321-35 ten name van Zwalm.vallei, p.a. Leonce Roelsstraat 5, 9620 Zottegem.

■ **IWG: Nachtvindercursus, tweede theorieles.** Info: Anne Fobert, tel. 055/21.01.37 Samenkomst om 19u30 in het kasteel Liedts, Parkstraat, 9700 Oudenaarde. Begeleider: Marc Zwervaegher. Naast algemene begrippen over nachtvinders leren we in deze les over de pijlstaarten, tandvlinders, beervlinders en uilen. Einde omstreeks 22u30.

Zaterdag 28 april 2007

■ **NWB: Plantenstudiedag langs het Leopoldskanaal.** Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst te 9u aan de kerk van Bentille (O-Vlaanderen). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C2-18-22 (een km² waar sedert 1972 niet meer gestreept werd, een zogezegd 'zwart gat' in de laatst uitgegeven Atlas van de flora van Vlaanderen), waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loop, flora's, lunchpakket met drank. Botanisten van onze regio kunnen voor kostendelend vervoer contact nemen met Karel De Waele (tel. 09/386.45.60).

Zondag 29 april 2007

■ **VA-plus: Vlaamse Ardennendag. Voormiddag:** Kennismaking met geologie, flora en fauna van de Longkruidbosjes te Etikhove. Gids: Jacques Vanheuverwijn, tel. 09/324.09.42. Samenkomst om 9u aan de kerk van Etikhove. Einde om 12u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen en lunchpakket.

Eveneens voormiddag: Kennismaking met geologie, flora en fauna van de Perlinckbeekvallei. Gids: Gert Govaerts, tel. 09/324.50.51. Samenkomst om 10u aan de kerk van St. Kornelis-Horebeke. Einde om 12u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen en lunchpakket.

's Middags: we nuttigen ons lunchpakket in de oude feestzaal van het College, Hoogstraat 30 in Oudenaarde (bewegwijzering naar de parking van deze school vanaf een zijstraatje rechts in de straat tussen de spoorweg en het Tacambaroplein).

Namiddag: Kennismaking met geologie, flora en fauna van de Boterhoek te Michelbeke. Gids: Lieven Nachtergaele, tel. 09/226.29.89. Samenkomst (voor deze die enkel 's namiddags aansluiten) te 14u aan de kerk van Michelbeke (de anderen worden meegeloofd vanuit de feestzaal in Oudenaarde). Einde omstreeks 17u. Meebrengen: laarzen, verrekijker, veldgidsen.

■ **In het kader van de Vlaamse Ardennendag** worden ook nog op twee andere locaties excursies voor het grote publiek ingericht:

Voormiddag: Kennismaking met geologie, flora en fauna van het Bois Joly te Ronse. Samenkomst om 9u aan de parking van het kerkhof, kant Hogerluchtstraat. Gids: Philippe Moreaux, tel. 055/21.88.87. Einde omstreeks 12u. **Namiddag: Kennismaking met geologie, flora en fauna van het bos t' Ename te Ename.** Samenkomst om 14u aan het Enameplein. Gids: Guido Tack, tel. 0474/90.02.30. De wandeling duurt tot omstreeks 17u.

Naast deze locaties worden er verspreid over de Vlaamse Ardennen terug excursies voor verschillende natuurverenigingen ingericht (de 'klassieke Vlaamse Ardennendag'). Schema in de volgende Meander.

**Solid partners
flexible solutions**

**FORTIS
BANK**

**Naamloze vennootschap
Warandeborg 3
B 1000 Brussel**

**B.T.W. BE 403.199.702
H.R. Brussel nr. 76034**

Office Partners

méér dan complete kantoorinrichting

**gratis catalogoog
& info folder
professioneel advies op maat**

<http://www.officepartners.be>
e-mail: officepartners@skynet.be

Doornikstraat 8 - 9700 Oudenaarde
Tel: 055/30.41.13 - Fax: 055/30.91.13

POLET ACCOUNTANCY BVBA

Boekhouding - Fiscaliteit - BTW

Eenmanszaken - Vennootschappen

Pascal Polet

Meiweg 30, 9870 Zulte

Tel: 056/61.53.27

Fax: 056/61.79.01

Gsm: 0476/44.90.91

Email: polet.accountancy@skynet.be

TUINAANLEG EN -ONDERHOUD

alle snoeiwerken
ook verlagen van bomen

MICHAEL BEKAERT

Ganzendam 9 - 9890 Vurste
Tel: 0497/43.01.79

BOEKHANDEL

**Nederstraat 42 - Hoogstraat 37
9700 Oudenaarde**

Tel: 055/31.44.77

Fax: 055/30.03.45

**optiek
Van mmeslaeghe**

**de speciaalzaak voor
verrekijkers, telescopen
sterrenkijkers**

Nederstraat 20
9700 Oudenaarde
055/31.18.01

grote keuze, alle merken

speciale condities voor
Natuurpunt-leden

uw kwaliteitsfoto's in 1 uur

Koen Snauwaert

SPECTOR

NIKON OLYMPUS

Stationsstraat 63 - 8790 Waregem

Tel: 056/60.52.16

**Boomkwekerij
DE BOCK LV**

Wij zijn specialisten in:

*Sierheesters, Rozen, Bamboes,
Vaste planten, Coniferen, Sierbomen,
Haagplanten, Fruitbomen.*

Pelikaanstraat 89
9700 Oudenaarde - Nederename

Tel: 055/30.24.80 (bedrijf)
Fax: 055/31.35.83

POLET ACCOUNTANCY BVBA

Boekhouding - Fiscaliteit - BTW

Eenmanszaken - Vennootschappen

Pascal Polet

Meiweg 30, 9870 Zulte

Tel: 056/61.53.27

Fax: 056/61.79.01

Gsm: 0476/44.90.91

Email: polet.accountancy@skynet.be

TUINAANLEG

**specialiteit
opritten en terrassen**

tuinarchitect

VAN COLENBERGHE ERIC

Pontstraat 72 - 9870 Zulte
Tel. / Fax: 056/60.40.21

P.V.S.
**electronic
developments
b.v.b.a.**

ELEKTRONICA

ontwerp - productie - repair

Voor alle inlichtingen: **055/49.60.12** of
info@pvsed.com

Neerstraat 28, 9636 Nederzwalm, BE 866.983.228

Slakken, sympathiek slijmerig

Hugo Verschelden/ IWG Lampyris

Het leek wel alsof er weer een van de zeven plagen van Egypte boven ons hoofd hing. Na de vlooiën stonden immers de slakken op het programma van Lampyris. Om nog te zwijgen van de aas- en mestkevers die op latere datum bij de invertebratenwerkgroep gepland zijn. Maar de golf slakken die over ons en de tafel van de Woeste Hoogte gleed, viel uiteindelijk best mee.

Ronny De Clercq leerde ons immers die slijmerige beestjes te waarderen. Na afloop van deze invasie keerden we dan ook met meer sympathie voor deze dieren huiswaarts.

Om te beginnen prikkelde de slakkenspecialist onze verbeelding met de behuizing van enkele tropische slakken, enorme schelpen die gerust als 'een hoorn des overvloed' met veel lekkers konden gevuld worden. De meegebrachte exemplaren wrongen zich in linkse of rechtse bochten zoals dat bij slakken voorkomt. Hun mooi gewelfde vormen en hun prachtige tekeningen voerden onze fantasie even mee naar tropische eilanden en zeeën, doch Ronny bracht ons met zijn deskundige uitleg over de kenmerken en levenswijze van deze weekdieren terug in de realiteit.

Het geheel werd nog realistischer toen de deksels van de meegebrachte doosjes werden genomen en de levende slakken over de tafel gleden. De diertjes die we tussen de bladeren, onder stenen en in donkere hoekjes vonden, bewogen nu elegant over de tafel. We keken als het ware naar een ministad waarin elektrische wagentjes, de slakken, geluidloos rondtoerden. Enkele grotere Afrikaanse individuen, die boven op het deksel van hun doos zaten, bekeken samen met ons de 'drukte' tussen en op de dozen. Botsingen gebeurden er echter niet, de dieren kropen immers gewoonweg zonder pardon over elkaar heen om ergens hun weg te vervolgen. Ook enige waterslakken, waaronder een poelslak, een posthorenslak en wat appelslakken kropen in hun aquarium rond. Een poelslak steeg als een kleine duikboot naar het wateroppervlak om er de longen te vullen en gleed weer tussen de planten naar de diepte. Terwijl een appelslak, die zowel kieuwen als longen heeft, toch even haar 'sifon' als een snorkel

uitschoof om te tonen dat zij meer aan boord had.

Maargenoeg fantasie, wij waren immers samengekomen om de slakken onder deskundige begeleiding te determineren. Menig slakje ging dan ook van hand tot hand om onder de loep te worden bekeken. Naast de naaktslakken waarbij het Wormnaaktslakje wel veel aandacht kreeg, zagen we de huisjesslakken zoals de Doorschijnende glasslak, de Donkere glimslak, de Grote glanslak, het Boerenknoopje, het Haarslakje (met echt haar!), de Gewone- en de Witgerande tuinslak en de Segrijnslak (de eetbare petit gris). En tenslotte waren er nog de twee grote afrikanen die met de mooie familienaam 'Achantina' over de wereld glijden.

Deze glimmende 'zuiderlingen' demonstreerden ons nog even hoe géén hindernis voor een slak te veel is. Na een grondige inspectie met hun tentakels van het

dorst?

foto: Hugo Verschelden

voorliggend probleem rekten ze zich tot de voortip van hun voet, over de hindernis heen, steun vond. Dan volgde een bang moment waarbij hun huis over het gapend gat tussen hun 'teen' en hun staart leek te hangen. Maar van zodra je dacht dat lukt hen nooit, wurmden de goeierds heel hun lijf met bijhorende woning naar de overkant. Na dit huzarenstuk leken ze wel even van hun prestatie te genieten om vervolgens hun weg, naar ergens, verder te zetten. Maar deze kleine voldoening beeldden we ons waarschijnlijk in. In ieder geval krijgen de slakken na deze avond nog meer van onze sympathie, ook al zien we ze nog steeds niet graag in onze moestuin en kunnen we het niet nalaten af en toe een escargootje te nuttigen.

In de aandacht: Steenuilen

Norbert Desmet

De laatste novembermaand was erg zacht en dat moeten ook de Steenuilen gedacht hebben want op 18 november waren ze rond valavond vrolijk aan het roepen in Horebeke, op vijf plaatsen tegelijk. Twee lieten zich zelfs verleiden tot een liefdesconcert met hun zacht, traag herhaald 'hoeek'. Ook van op meerdere andere plaatsen waren ze dit najaar meer dan gewoonlijk te horen. Meestal is het echter hun contactgeluid 'kieuw' dat we horen, de ene steekt de andere aan en het concert kan beginnen... Prima om te inventariseren, maar evenzo een must om te beleven.

Daarom dit artikeltje: Steenuilen observeren, een handleiding voor het naderende voorjaar? Trek er eens op uit, laat de avondstemming op je inwerken en verken jouw omgeving op zoek naar die speelse mini-uil.

De Steenuil is onze meest algemene uil en daarmee is de kans groot dat hij ook bij jou op fiets- of wandelafstand voorkomt. Een oude boomgaard, weiden met knotwilgen, boerderijen met schuurtjes het is hem allemaal goed als er maar wat voedsel in de buurt is. Hij zou een gewaardeerd medewerker van de insectenwerkgroep kunnen zijn want een eerste luik van zijn menu zijn pieren, kevers, nachtvlinders en andere ongewervelden die hij al stappend door het gras of van op een weidepaaltje opspoort. Hiermee maakt hij de link met zijn Zuiderse herkomst: het oorspronkelijk biotoop was eerder warm en stenig met veel insecten en vandaar heeft hij wellicht honderden jaren geleden ook onze streken gekoloniseerd. De soort is waarschijnlijk de landbouw in zijn ontginningsijver gevolgd.

Soms mikt hij voor zijn voedsel een beetje groter: muizen en vogels, gaande van in hun slaap verraste Winterkoningen tot een jonge Waterhoen, deze laatste wellicht in gewicht de Steenuil zelf overtreffend. Een koppeltje in de buurt van hoogspanningsleidingen presteerde het zelfs om reisduivenkarkassen in hun nestkast te slepen ... Het is een opportunist: als het maar eetbaar is. Ik zou nu geen weddenschap meer

durven afsluiten in een discussie die ik ooit met een jager voerde toen hij beweerde dat hij een Steenuil een Fazantennest had zien halveren ... En ik toen (lang geleden) maar beweren dat een Steenuil alleen muizen at.

Het dagritme van de Steenuil ziet er niet mis uit: op mooie dagen lekker zitten pitten aan de zonnezijde van een knotwilg, op regendagen veilig beschut in de holte van diezelfde knotwilg, of evengoed in een holte van een muur, op een schouw of in een schuur. Tegen de avond komt er leven in: pluimen poetsen, braakballetje spuwen, vleugels rekken en poten strekken Dat was voor mij mooi te zien toen ik ooit een Steenuil met geamputeerde vleugel (prikkelraad!) een tijdje te gast had en ik van dichtbij zijn doen en laten kon volgen. Dan komt de nacht met voedsel zoeken, afwisselend met rustperiodes. Het weer kan hem parten spelen: regen is moeilijk jagen, sneeuw en koude is afzien en dan leggen ze vaak ook noodgedwongen hun schuwheid af. En er is de voortplantingsperiode: vanaf februari,

Steenuil

foto: Gerard Mornie

doorgaans op de zachtere avonden zijn ze te horen, 'kieuw' en 'hoeek' alom, dan is het de moment om ze in uw omgeving terug te vinden. Soms is één knotwilg genoeg. Eens je weet waar hij woont wordt het vertrouwelijker, je mist ze als ze even niet roepen. Je kan ze ook wat opjutten door zelf even dat 'hoeek' na te bootsen maar overdrijf niet, het verontrust hen wel. Misschien beschouwen ze je wel als een te sterke concurrent. Het kan evengoed dat ze op een dak of een tak even komen kijken wie die indringer is. Het kan ook dat je ze tegen schemer op een tak van hun

knotwilg of fruitboom ziet roepen: even door de poten buigen, dikke keel maken en vooroverbuigen terwijl ze roepen, enig mooi. Bij echte verstoring kunnen ze zich behoorlijk opwinden en dan gaan hun geluiden over in een hevige scheldpartij, soms zijn ze alleen nieuwsgierig en gaan zich heel lang maken, precies alsof ze jou beter willen zien.

Wanneer moet je op pad? Een zachte avond van februari tot begin april is ok. En het tijdstip? De eminente Franse schrijver G  roudet geeft als tip: als in de boerderijen de lichten aangaan dan moet je naar de Steenuil gaan, de schemer, de overgang van dag in nacht, dan zijn ze op hun best. Een tweede periode is juni als er jongen zijn, die kan je soms horen blazen en kirren in de holte van een veilige wilg en dan is het een aan- en afvliegen met voedsel. Hou dan afstand en geniet en beleef.

Een tiental jaar terug hebben we Steenuilen geteld, en ze waren toen, vooral in de Vlaamse Ardennen nog met veel. Tot acht koppeltjes en plaatselijk zelfs meer per km² in goede gebieden, daarbuiten twee    drie tot natuurlijk soms nul. We hebben de indruk, daarbij gesteund door waarnemers uit andere landen, dat er recent een sterke terugval van de soort is, en dit zonder strenge winters. Dat kan ook moeilijk anders nu op veel plaatsen de koeien alleen nog mogen luchten en voor de rest computergestuurd ma  svoer mogen verwerken in hun superstallen. Weg de koeienvlaaien met massa's kevers, weg de wilgen, weg de nachtvlinders, weg de kleinschaligheid en de diversiteit, zo broodnodig voor onze Steenuil. We vermoeden dat het verder bergaf zal gaan. Trek daar uw conclusies uit.

Evoluties in de landbouw en het landschap kunnen we niet tegenhouden, maar wie een inspanning meer wil doen voor de Steenuil kan steeds proberen op plaatsen waar ze het moeilijk hebben ter hulp te komen met nestkasten. Op plaatsen waar oude knotwilgen (nestgelegenheid) ontbreken kan men zich behelpen met een verkleind kerkuilnestkastmodel (met voorportaal als ingang en broedruimte achteraan – 60cm op 25cm, invliegopening 10 op 10). Even bepalend blijft het voedsel: als bv. alle buren kippen los laten lopen in de achtertuinen en boomgaarden, dan

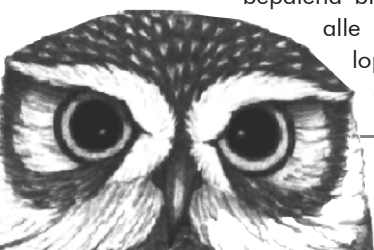
verdwijnt de Steenuil wellicht wegens geen kevers en slakken enz. Woon je te dicht bij een snelweg dan is het risico op sterfte van uitgevlogen jongen groot, ook als katten in de buurt zijn. Die verschalken dikwijls de pas uitgevlogen jongen, zeker als die op de grond gevallen zijn. Een stuk afvoerpijp op de grond onder de nestkast kan hier als vluchtplaats redding brengen. Het goede nieuws is echter dat nestkasten wel helpen: zo heeft Daniël Packet van 1990 tot 2006 reeds 568 Steenuilen (383 jongen en 185 volgroeide) geringd. Daarvan werden er 56 teruggevangen, een kleine 10% waaronder 50 volgroeide (meestal in de nestkast) en 6 als nestjong geringde Steenuilen.

Steenuilen zijn standvogels en gaan bij ons gemiddeld 3 km ver, een enkele tot 7 km. De meeste blijven hun broedplaats en omgeving min of meer trouw met als nadeel dat er dan bij strenge winters veel omkomen. In die zin zijn ze geen dankbaar onderwerp voor ringers omdat de afstanden bij terugvangst beperkt zijn. Maar de resultaten geven dan weer een mooi beeld van de verspreiding en omzwervingen bij ons, en ook over de leeftijd: de ouderdomsdeken is 9 jaar en 2 maanden. Ik zou zeggen geef ook je steenuilgegevens door aan de VWG (dichtheid, baltsroep vanaf..., jongen, verkeersslachtoffers?...) of hou ze minstens voor jezelf bij, om de evolutie in jouw buurt te volgen.

Er is dus stof voor een latere, meer diepgaande studie over de Steenuil bij ons, in de hoop dat de soort standhoudt en ons in de lente kan melden dat het lente is! Als echter ook al de Steenuil in november begint te baltsen, weet men het met al die verwarrende signalen natuurlijk echt niet meer.

Met dank aan Daniël Packet voor de ringgegevens.

Bezoek <http://users.skynet.be/wielewaal>, de site met informatie geeft over natuurbeleving en observaties van vogels, planten en insecten in onze regio en andere plaatsen in binnen- en buitenland

Nestkasten

Filip Keirse

Reeds vele jaren verkoopt men bij de vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus* zelfgemaakte mezenestkasten. Diegenen die zich reeds een nestkast aanschaffen zullen er zeker al veel kijkgenot aan gehad hebben (en nog hebben want het zijn degelijke nestkasten).

foto: Filip Keirse

In de afgelopen tijd hebben we onze nestkasten aangepast en nog verfijnd. Zo kun je de mezen bekijken via de scharnierende zijanten i.p.v. het deksel bovenaan. Binnenin werd een plexiglas raampje aangebracht zodat je de jongen er achter kunt gadeslaan. Doe dit echter niet te veel.

De nestkasten zijn gemaakt met FSC-hout (hout afkomstig van duurzaam beheerde bossen). De plankjes zijn 2 cm dik zodat de meesjes een goed geïsoleerde huisvesting hebben.

Ben je dit jaar nog op zoek naar een origineel Kerst- of nieuwjaarsgeschenk, dan is de aanschaf van een 'mezenvilla' de oplossing. Vzw Natuurpunt biedt u zo'n nestkast aan. Daarin zitten de drie pijlers van onze vereniging vervat: natuurbeleving, natuurstudie en natuurbescherming.

De prijs is afhankelijk van het soort hout en het type nestkast. **Type 1** is gemaakt uit naaldhout (**den en lork**) en kost **8 euro**; **type 2** is gemaakt uit **eik en Lauro Gamela** en kost **10 euro**. De opbrengst gaat integraal naar het reservatenfonds 'Vlaamse

Ardennen *plus*'. Met dit fonds financiert Natuurpunt zijn aankopen van natuurterreinen in de regio.

Nestkasten zijn te verkrijgen in volgende verkooppunten:

- Milieufront Omer Watzte vzw, Kattestraat 23, 9700 Oudenaarde, tel. 055/30.96.66 of info@milieufrontomerwatzte.be.
- Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen, De Biesestraat 5, 9600 Ronse. Tel. 055/20.72.65.
- Filip Keirse, Nophovestraat 3, 9690 Kluisbergen, tel. 055/38.78.83, filip.keirse@skynet.be.
- Arsène Benoot, Gampelaeredreef 67, 9800 Deinze, tel. 09/386.38.95, arsene.benoot@skynet.be.
- Daniël Packet, Modest Huyslaan 30, 9870 Zulte, tel. 056/60.15.94, packet.daniel@scarlet.be.
- Dominiek Decleyre, Poortweg 7, 9620 Zottegem, tel. 09/360.37.62, dominiek.decleyre@ugent.be.

De gouden binnenband

Nu al de traditionele prijsuitreikingen zoals de kristallen fiets, sportvrouw en –man, persoonlijkheid van zus en zo weer achter de rug zijn, nu Wendy eindelijk na x aantal afleveringen van straat is geraakt, nu zelfs Frank De Boosere de gevolgen van het broeikas effect erkent, lanceren we hier een ultieme beloning voor wie een bijdrage wil leveren aan het terugdringen van het broeikas effect. Wie de fiets neemt produceert enkel nog bij het uitademen CO₂ maar bespaart door de auto op stal te laten, naargelang het type wagen, tussen de 250 tot 450 g koolstofdioxide per km (zie Vlaams Klimaatbeleidsplan) of anders uitgedrukt **tussen 130 en 230 liter CO₂ per km**.

We dagen onze lezers uit om gedurende de maanden februari en maart zoveel mogelijk de fiets te gebruiken voor het woon-werk verkeer, om naar de bakker te gaan, andere boodschappen ... Hou je uitgespaarde kilometers bij (verklaring op eer in drievoud ...). Wie ons een berichtje stuurt maakt kans op de superprijs: één caoutchouc binnenband, je overhandigd door een **bevallig lid van de redactie**, al zal dat de motivatie allicht niet opdrijven ...

Wie neemt de uitdaging aan?!

Het vogeljaar in en rond de tuin.

Daniël Packet

Het vogelleven in **januari en februari** 2006 was nog een uitloper van de bijzondere najaarstrek met zijn vele Sijzen, barmsijzen (Grote en Kleine), Appelvinken, Goudvinken, Kepen en Vinken. In de eerste maanden van het jaar liet een mannetje Noordse goudvink zich geregeld zien in de tuin en kwam er samen met de

Appelvink

foto: Paul Vandenbulcke

vele Kepen, Vinken en Groenlingen profiteren van het aangeboden voedsel. Ook de Gaaien konden niet weerstaan aan de rondgestrooide okkernoten. Soms denk je dat je steeds dezelfde vogel ziet maar er werden er 12 geringd in één week. Ook de vele Pimpelmezen, minder Koolmezen en zelfs een Boomklever hadden de weg gevonden naar de pindanootjes. Een troepje Staartmezen en een eerder zeldzame Zwarte mees doken regelmatig op rond een vetbol.

De lente bleef een tijdje uit maar toch begonnen de Merels en Zanglijsters **eind maart** met de nestbouw en daar gaat steeds veel geruzie aan vooraf. De territoria zijn zo klein dat ze goed op hun tellen moeten passen of de burens voelen zich bedreigd. Uiteindelijk hebben 3 Merels en 2 Zanglijsters een plaatsje gevonden voor hun nest.

Als alles weer rustig was en het broeden kon beginnen kwamen andere ruziestokers opdagen: de Gaaien en de Eksters. De 2 koppels Zanglijster hebben na elk drie pogingen dan toch elk één nest jongen grootgebracht.

De Merels deden niet beter.

Een Koolmees koos een nestkastje uit en zat daar veilig en een Pimpelmees ging bij de burens. **Begin april** lieten de Tjiftjaf en de Zwartkop reeds horen waar hun territorium lag en een Roodborstje koos de klimophaag uit voor zijn nest op enkele meters van de achterdeur. Daar zouden de Eksters niet komen maar een kat vond dit nu geen goed idee en dus kregen we nog een mislukt broedsel.

Begin mei liet de Spotvogel zijn eerste lied horen maar tot broeden is het wellicht niet gekomen. Zeer laat, in **juni** pas, waren de Grauwe vliegenvangers op post. Ze controleerden enkele speciaal voor hen opgehangen nestkastjes maar besloten hun nest te bouwen achter de afvoerpijp bij de burens. Na enkele dagen was de Gaai hen ook op het spoor gekomen en uiteindelijk werd hun tweede broedpoging, maar nu in het nestkastje, bekroond met 3 uitgevlogen jongen.

Dat tuinkarweitjes niet altijd saai hoeven te zijn ondervonden we **eind juni** toen we klaar stonden om een haag te snoeien. Gepiep van een jonge vogel trok de aandacht en ja hoor, in het nest van een Heggenmus lag een koekoeksjong, ongeveer één week oud. Dat zou de attractie worden van het vogeljaar in de tuin en vele bezoekers hebben kunnen loeren naar de dikkerd in dat klein nest.

Zoals de meesten wel weten legt de Koekoek één ei in het nest van een waardvogel. In de tuin is dit meestal bij de Heggenmus. Dat ei moet slechts 11 dagen bebroed worden, bij de Heggenmus 13 dagen. Dus wordt de Koekoek eerst geboren en begint onmiddellijk met alles wat hij rond zich voelt uit het nest te duwen tot hij zich alleen voelt. Zo verzekert hij zichzelf van genoeg voedsel. De bedelroep van het jong doet zelfs andere vogels besluiten om hem wat voedsel toe te stoppen en dat hebben ook wij regelmatig gedaan met wat darrenlarven uit de bijenkasten. Niet te verwonderen dat onze vrijbuiters in weelde is opgegroeid en na het uitvliegen nog dagenlang in de tuin is blijven bedelen naar voedsel. Hopelijk zit hij nu warm en veilig in Afrika.

Het vervolg van het vogeljaar is voor een andere keer!

Dag van de Natuur bij Natuurpunt zwalm.vallei

Dominiek Decleyre

Tijdens de winter van 2005-2006 ging een 'conservatorsdag' door in de Munkbosbeekvallei, een van de kleinere reservaten van Natuurpunt zwalm.vallei. Tijdens zo'n dag komen conservators en beheerders van natuurgebieden uit heel de regio Vlaamse Ardennen plus samen om ideeën uit te wisselen (en jawel ook om te discussiëren) over concrete vraagstukken rond het beheer van onze reservaten.

Een van die 'hete hangijzers' was het zogenaamd 'hakhoutbosje' in de Munkbosbeekvallei dat reeds een aantal jaar geleden was aangekocht. Dit bosje bestond uit overjarig hakhout van voornamelijk Es dat al ongeveer 25 jaar niet meer was gekapt. Om het nog wat moeilijker te maken heeft de vorige eigenaar populieren geplant die inmiddels waren geringd en afgestorven. Een aantal ervan waren ook reeds gevallen.

We mogen gerust stellen dat er enige animo onstond toen de conservators het terrein betraden: omvallende populieren op een hakhoutbos, het werd sommigen bijna te machtig. Nochtans was het ringen van die bomen perfect te verantwoorden. Ze waren de Essen aan het overgroeien. Zonder een grondig hakhoutbeheer in het verschiet, zouden ze de dood hebben betekend van het hakhout. Ringen was dus een noodzakelijke maar tijdelijke behoudsdaad.

Na veel vijven en zessen waren we het er over eens dat dit bosje het best terug een hakhoutbeheer kon krijgen. De praktische consequenties waren niet van de poes: het verwijderen van alle dode populieren en het afzetten en opkuisen van het hakhout (meer dan een hectare). Dit is een gigantisch en bovendien gevaarlijk werk. Dit laten uitvoeren door arbeidersploegen zou een zware financiële dobber betekenen voor de afdeling. Natuurpunt zwalm.vallei heeft echter sinds een paar jaar de traditie

om zich op de 'Dag van de Natuur' uitgebreid te laten bijstaan door de gratis werkkrachten van de Scouts en de JNM. Ons thema voor de DvdN-2006 zou dus het achterstallig hakhoutbeheer van de Munkbosbeekvallei worden.

Afzetten van hakhout en vellen van de populieren is zeker in de gegeven omstandigheden, werk voor professionelen. Natuurpunt nationaal was echter nogal karig met het uitdelen van werkdagen. Gelukkig kregen we de felgewaardeerde hulp van VZW Bomen Beter Beheren die een aantal cursussen 'velen van gevaarlijke bomen' kwam organiseren in ons bosje. Voor de cursisten was het een mooie gelegenheid om eens ongebreideld te keer te gaan met de kettingzaag (een win-win situatie zoals dat heet). De werkdagen die we wel kregen werden besteed aan het verzagen van het hout op meters, een handelbaar formaat. We danken het RLVA voor de flexibiliteit om hun werkschema aan te passen aan onze 'deadline' van 19 november. Dat was niet evident.

Op 19 november, de Dag van de Natuur, mochten we ons verheugen in een opkomst van ongeveer 100 man en twee ferme boerepaarden. De scouts en JNM-ers vormden een menselijke ketting om het hout uit het bos te dragen. De paarden, met slee, zorgden

Paardenkracht

foto: Dominiek Decleyre

voor de grotere stukken van vooral populier. De tractor van het RLVA met kipkar van VZW Boembeke deed het vervoer naar de openbare weg, waar het hout werd gestapeld om later verkocht te worden. De dag werd naar goede gewoonte afgesloten met een kampvuur.

Uiteindelijk slaagden we er in om ongeveer de helft van het bosje te kappen en het hout uit te slepen. In totaal werd ongeveer 50 stère hout verwerkt. Ook bij het Milieufront Omer Wattez ging onze actie niet onopgemerkt voorbij. Na een nek-aan-nek race met de andere acties in onze regio besloot het Milieufront de eerste 'MOW trofee voor de Dag van de Natuur' uit te reiken aan Natuurpunt zwalm.vallei. Het belangrijkste argument daarbij was de inhoud van de actie: het redden van een uniek biotoop, het hakhoutbosje van de Munkbosbeekvallei. Natuurpunt zwalm.vallei dankt alle vrijwilligers voor hun inzet en de deelnemende verenigingen voor de goede samenwerking.

Vogelwaarnemingen van september tot november

Nico Geiregat / Vogelwerkgroep Vlaamse Ardennen plus

Onze trouwe seizoensoverzichtenmaker Jurgen Dewolf vertoeft een half jaartje in warmere en vogelrijkere oorden en kreeg er al heel wat fraais te zien. Als je al wat vertrouwd bent met ons forum, kan je zijn avonturen volgen op volgend adres: http://www.vzwlagare.be/vwgforum/topic.asp?TOPIC_ID=4647

Ook in onze streek viel er wel wat te beleven in de vorige maanden. Hier volgt een overzicht gebaseerd op waarnemingen die werden gemeld op de sites van Ivan Steenkiste, de vogelwerkgroep en het forum (webadressen: zie onderaan). Om zeker te zijn dat de belangrijkste waarnemingen die u eventueel op het forum ingeeft, worden opgenomen, is het goed om de interessantste in vet of onderstreept aan te duiden: het nalezen van het forum is immers een gans karwei waarbij al eens iets over het hoofd wordt gezien.

Futen tot eenden

Grote zilverreiger: 5, 11 en 12/10: resp. Oudenaarde: 1 ex. en 1 ex. (NGE) en Eke: 3 ex. over (FGH). **Blauwe reiger:** 10 en 12/10: resp. Welden: 14 ex. over (JVDB), Astene: 9 + 6 ex. over (IST, RDR).

Ooievaar: 24/09: Oudenaarde en Melden: 9 ex. over (NGE, MVDB). De vogels werden de volgende morgen pleisterend gemeld in Kluisbergen (med. JVH), 27/09: 1 ex. in Leupegem (MVDB). **Zwarte ibis** (Plegadis sp.): 10 en 12/09: Deinze Noorderwal: 1 ex. (PSN). **Knobbelzwaan:** 01/10: Deinze, Noorderwal: 28 ex. (BVH). **Kleine rietgans:** 14/10: Petegem, Langemeersen: 1 ex. aangesloten bij boerengansen (NGE, BHE, DDG). **Grauwe gans:** 03/11: Volkegem: 445 ex. over in verschillende groepen (NGE). **Nijlgans:** 06/11: Eke, Meersen: 70 ex. (KDWi), 10/11/06: Ronse: 43 ex. over (JLO). **Toppereend:** 15/11: Eke, Tweeling: 1 vr. (FGH) en Nazareth, Callemoeie: 1 vr. (BDE), 30/11: Zingem, Zwalmmonding: 1 vr. (DDG, NVW). **Hybride Kuifeend X Witoozeend:** 18/11: 1 vr. (NGE). **Eider:** 14/10 en 22/10: Oudenaarde, Donkijver: resp. 1 jong en 1 volwassen mannetje (BHE, DDG, PDR).

Roofvogels

Zwarte wouw: 19/09: Melden: 1 ex. (MVDB). **Rode wouw:** 11/10: Edelare: 1 ex. (LNE). **Grauwe kiekendief:** 17/10: Ronse: 1 ex. over (DVE). **Blauwe kiekendief:** 9 waarnemingen vanaf 12/10 van LNE, GGR, DVE, LVDL, TRUDE, DPA, GCO, USA, NDS. **Havik:** Ronse, Maquisstraat: 16/10: 1 ex. (RWE). **Wespandief:** 09/09: Perlinckbeekvallei: 4 ex. over (LNE). **Buizerd:** 15/10: Perlinckbeekvallei: 18 ex. over (LNE). **Slechtvalk:** 01/11: Grootmeers, Zingem: 1 ex. (EVDA), 04 en 05/11: Huise: 1 ex. (DGE). Daarnaast waren er de Slechtvalken van de Langemeersen en de toren van Leroy te Gavere die deze winter opnieuw trouw verschenen. **Smelleken:** 17/10: Ronse: 1 ex. over (DVE), 20/10: Zwalm: 1 ex. (LNE).

Rallen tot stern

Kwartelkoning: 24 tot en 28/09: Zulte: 1 ex. en ringvangst op 28/09 (DPA). **Kraanvogel:** 12/10: 7 ex. over (HHA). **Goudplevier:** 10/11: Mullem 5 ex. (DLI). **Bonte Strandloper:** 01/11: Nazareth, Callemoeie: 2 ex. (BDE). **Kemphaan:** 25/11: Nazareth, Callemoeie: 18 ex. (DPA). **Bokje:** 08/10: Zulte: 1 ringvangst (DPA), 14 en 29/10: Oudenaarde, Opgespoten terrein: 1 ex. (BHE e.a.). **Grote jager:** 05/11: Ronse: 1 ex. over (DVE). **Geelpootmeeuw:** 17/10: Oudenaarde,

Schelde: 1 3e kj. (NGE).

Duiven tot kruisbekken

Houtduif: 30/10: Astene: 1000 ex. op trek (IST).
Kleine bonte specht: 24/09: Heurne: ringvangst (LME).
Boomleeuwerik: tussen 09 en 26/10: 6 waarnemingen van 24 vogels (excl. individuele doortrekkers (NGE, NDS en DVE)).
Boerenzwaluw: begin oktober: Wannegem-Lede nog aanwezig in opvallend hoge aantallen gedurende verschillende dagen: vb: 170 ex. op 05/10 (GCO).
Waterpieper: Berchem, Paddenbroek: 21/11: minstens 87 ex. op slaapplek (TLI).
Paapje: 02/09: Wannegem-Lede: 7 ex. (GCO).
Roodborsttapuit: 29/10: Kluisbergen: 1 ex. (med. LTE).
Graszanger: 29/10 en 11/11: Oudenaarde, Opgespoten terrein: resp. 3-4 ex. en 2 ex. (BHE).
Cetti's zanger: 01/09, 13/10, 18 en 19/11: Ruien, Rietveld: resp. 1 ex., 2 ex, 2 ex. en 1 ex. (TLI), 30/09: Semmerzake Bolveerput: 1 zp. (LTE).
Siberische tijftjaf: 14 tot 16/11: Ronse: 1 ex. (DVE).
Bonte vliegenvanger: 06 en 23/09: Zulte: 1 ringvangst (DPA).
Kuifmees: 29/11: Kluisbergen, Kluisbos: 4 ex. (NDS).
Appelvink: 12 en 17/10: resp. Volkegem en Ronse, Bois Joly: 1 ex. over (NGE, DVE).
Barmsijs: 19/11: Berchem, Paddenbroek: 4 ex. (TLI).
Ortolaan: 05/09: Zulte: ringvangst van 1 ex. (DPA).
Rietgors: 18/11: Berchem, Paddenbroek: 90 ex. (TLI).
IJsgors: 17/10: Wannegem-Lede: 1 ex. over (GCO).

Hartelijk dank aan alle waarnemers die hun waarnemingen instuurden via de volgende adressen:
<http://www.vwg-vlaamseardennenplus.be/waarnemingen.php>
<http://www.vzwlagare.be/vwgforum/default.asp?Group=6>
<http://users.skynet.be/wielewaa/>

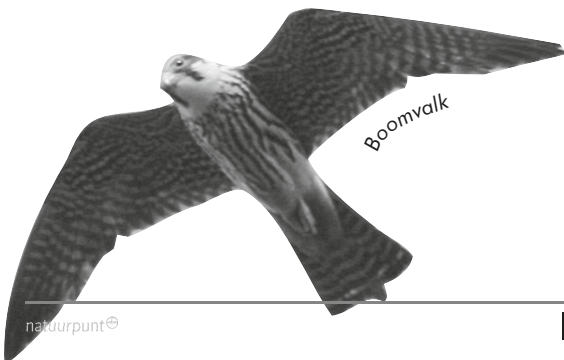
Warme septembermaand geeft Blauwzwarte houtbij vleugels

De uitzonderlijk warme septembermaand bracht een bijzondere bij naar Vlaanderen. De laatste weken kwamen er via het Natuurpunt waarnemersnetwerk verschillende waarnemingen binnen van de Blauwzwarte houtbij, een spectaculaire verschijning.

Deze hommeltachtige dieren kunnen tot bijna 5 cm groot worden. Op het eerste gezicht lijkt zo'n vliegende bij wel een beetje op een kever. Haar lichaam en vleugels zijn volledig zwart met een blauwe glans. In tegenstelling tot de Honingbij leeft deze soort (net als de meeste van onze 300 soorten inheemse bijen) niet in een kolonie, maar op haar eentje. Wijfjes knagen een nestgang in dood hout en verdelen deze in verschillende compartimenten, die van elkaar worden gescheiden door een muurtje van houtsnippers en speeksel. Deze kamertjes worden bevoorrad met nectar en stuifmeel, een voedzame brij waar de larven zich aan te goed doen.

Vlaanderen ligt aan de noordelijke verspreidingsgrens van deze soort. De warme september bracht opvallend veel Blauwzwarte houtbijen onze kant op. De dieren werden o.a. gezien in Kessel-Lo, Bierbeek, Deerlijk en Oud-Turnhout. Bezorgde moeders moeten hun kinderen heus niet binnen houden. Net als de meeste van onze inheemse bijen is de soort volledig ongevaarlijk. Uitzonderlijk hoge maandtemperaturen zijn al lang geen uitzondering meer. Het ene na het andere weerrecord moet eraan geloven. Een teken aan de wand dat er iets aan het gebeuren is met ons klimaat. De algemene trend is een lichte opwarming. Hoewel dat voor de mens niet meteen voelbaar is, maakt een tiende van een graad vaak een enorm verschil voor planten- en dierenleven. Vooral insecten zijn erg gevoelig aan deze stijging en de laatste jaren mochten we in Vlaanderen al verschillende nieuwkomers uit het zuiden begroeten, zoals de kleurrijke Tijgerspin en clowneske Sikkelsprinkhaan. Ook trekvlinders deden het dit jaar uitzonderlijk goed en verschillende zeldzame zuidelijke nachtvlinders werden dit jaar in grote aantallen waargenomen. En nu volgen dus ook de bijen. Waarnemingen zoals deze zijn interessant om patronen in de natuur op te volgen.

Bron: persbericht van Natuurpunt van 5 oktober 2006.

Cursus nachtvinders 2007

IWG Lampyris

Qua kleur en vleugeltekening zijn nachtvinders minstens zo schitterend en aantrekkelijk als dagvlinders. Qua grootte, vleugelvorm en bouw van het lijf variëren nachtvinders zelfs veel meer dan dagvlinders. Bovendien zijn er veel meer soorten om te bestuderen ...

Waarom zijn onze 'motten' of 's nachts vliegende vlinders dan zo weinig gekend?

Nachtpauwoog

foto: Geert Spanoghe

In 2007 organiseert Lampyris, IWG NPVA+ een nachtvindercursus om deze boeiende nachtdieren aan jullie voor te stellen en deze vaak miskende soorten wat dichterbij ieder van ons te brengen.

De cursus bestaat uit twee theorielessen en vier praktijklessen:

- theorieles I: donderdag 19 april, kasteel Liedts, Parkstraat, Oudenaarde om 19u30, einde 22u30,
- theorieles II: donderdag 26 april, kasteel Liedts, Parkstraat, Oudenaarde om 19u30, einde 22u30
- praktijkles I: vrijdag 25 mei, in samenwerking met NP zwalm.vallei, in het natuurgebied Middenloop Zwalm, samenkomst om 22u00 aan Taverne Het Vossenhol, Kloosterbosstraat 4, Sint-Maria-Oudenhove. Deze avond staat in het teken van het **Wit weeskind**, een zeer zeldzame nachtvlinder die in 2006 in dit gebied nog werd waargenomen,
- praktijkles II: donderdag 31 mei, in het park Liedts te Oudenaarde om 22u00,
- praktijkles III: zaterdag 9 juni, in het natuurgebied 't Burreken, samenkomst om 22u00 in de Stokstraat 54

te Schorisse,

- praktijkles IV: zaterdag 23 juni nachtvindernacht in Bos t'Ename, samenkomst aan de loods, Braambrugstraat, 43 te Ename om 22u00,

Als afsluiter zal er, kaderend binnen een zonnewendehappening, naast de nachtvinders ook aandacht besteed worden aan o.a. glimwormen, uilen, vleermuizen. Soep, broodjes, een biertje, een glaasje wijn ... , behoren tot de mogelijkheden.

Lesgever theorie: M. Zwertvaegher.

Begeleiders praktijk: M. Zwertvaegher, W. Veraghtert, D. Van De Keere en R. De Clercq.

Inschrijving: € 15,00 voor NP-leden, € 20,00 voor niet leden op rek 001-4040156-85, IWG Lampyris, Hotondstraat 2, 9600 Ronse.

Info: anne.fobert@pandora.be of 055.21 01 37.

Je komt toch ook?

Nood aan een stimulans? Sinds 2006 is er een zeer goede Nederlandse veldgids op de markt die het op naam brengen van deze dieren sterk vereenvoudigt.

Dag van de natuur in het natuurreservaat Bos t'Ename

In het kader van het LIFE-project 'Behoud van drie bossen van de Vlaamse Ardennen' werd in 2006 het Wallebos (34 ha) aangekocht. Om de oude bosgrens te markeren en als lineaire elementen in het kleinschalig weidelandschap werden op 18 november 2006 in het totaal 1,5 km houtkant en hagen aangeplant in

Aan de Wallestraat

foto: Jean De Lafonteyne

reeds voorgeboorde plantgaten. Buiten leden van de werkgroep Bost'Ename waren ook buurtbewoners, JNM, Jokri en de scouts van Ename komen meeplanten. Dit gebeurde aan de Wallestraat op twee niveaus, aan de Natendries en aan de Braambrugstraat. Op de middag werd door MOW gratis soep aangeboden tijdens het middagmaal in de loods aan de Braambrugstraat. Gemiddeld waren zo'n 100 planters aanwezig om 340 oorspronkelijk inheemse bomen en struiken in hun putje vast te zetten.

foto: Dries Hubrechts

Nieuw bos te Deinze

Dries Hubrechts

Op de dag van de natuur heeft Natuurpunt-Schelde-Leie, samen met JNM-Leievallei en MOW een privébos van meer dan 1500 inheemse bomen aangeplant te Deinze. Bij goed weer kwamen niet minder dan 75 vrijwilligers helpen bij de bebossing van het 0,8 ha grote perceel.

Enkel autochtone bomen werden aangeplant (hoofdzakelijk Zomereik). Bovendien werd er een waardevolle bosrand gecreëerd bestaande uit talrijke struiksoorten. Hierdoor zullen veel verschillende soorten dieren aangetrokken worden.

Begin dit jaar bekwam de eigenaar van het perceel de toestemming om te bebossen. Hiervoor moest hij wel eerst bij het provinciebestuur in beroep gaan, omdat het stadsbestuur van Deinze geen bebossing op het perceel toeliet. Het stadsbestuur weigert immers nog steeds de toestemming te verlenen aan particulieren die landbouwgronden willen bebossen. Het provinciebestuur stond de bebossing uiteindelijk wel toe. De natuurverenigingen hopen dat weldra een einde komt bij het stadsbestuur aan deze aanhoudende verwerping van bebossingsaanvragen.

Na afloop van de boomplantactie werd er voor alle vrijwilligers een hapje en een drankje voorzien. Ook hierbij stond het respect voor de natuur en de medemens hoog aangeschreven. Zo werden de hapjes bereid met biologische ingrediënten van de biodynamische tuinbouwcoöperatieve 'De Wassende Maan' die op amper 150 m van het

aan te planten terrein gelegen is. De wereldwinkel voorzag biologische wijn en fruitsap voor de vrijwilligers.

Scheldevallei in Dikkelvenne terug een beetje groener!

2440 bomen, 280 leerlingen, 15 leerkrachten GBS De Vierklaver Gavere en VBS Dikkelvenne, 4 bussen en

foto: Jacques Vanheuerswyn

chauffeurs en 12 medewerkers natuurpunt slaagden erin op maandagvoormiddag 11 december 2006 een terrein van 1ha te bebossen met streekeigen bomen waarbij Es en Zomereik het meest aangeplant werden. In de bosrand zullen Sleedoorn, Meidoorn en Hondсроos de komende lente naar hartelust kunnen groeien. Bedankt aan de kinderen, leerkrachten en Natuurpunter!

Vanheuerswyn Jacques.

Latijn en Grieks

Emiel De Jaeger

W e gaan door met het thema 'geur'; zie ook Meander 3 en 4 - 2006.

Olens= (slecht) riekend, maar in detailrijke samenstellingen (o.a. suave-olens= aangenaam riekend) wordt (slecht) geneutraliseerd; van dezelfde stam is **olidus**= stinkend. Echt slecht wordt het met **foetens**, onv. deelw. van foetere: stinken, en zijn maatje **foetidus**: stinkend, ook met superlatief **foetidissimus**; we vinden ook **putorius**= stinkend, van **putor**= verrotting, stank.

■ **olens**= riekend (L)= O.D. van olere= rieken.

Staphylinus olens (staphylinidae): Stinkende kortschild(kever) - grijs-zwart met korte dekschilden, lang en slank (lijkt op een oorworm); spuit bij gevaar een paar druppels stinkend vocht.

■ **amoenolens**: amoenus= bekoorlijk + olens.

Cortinarius amoenolens Henry ex Orton (cortinariaceae): Geurende gordijnzwam - strogeel/okerkleurig; steel violet, later bleker, witachtig; geur fruitig, als pruimen.

Russula amoenolens Romagn. (russulaceae): Scherpe kamrussula - (grijs-achtig) sepiabruin, gevraagd-gegroefde rand, ranzige geur (camenbert), olieachtige smaak.

■ **brassicolens**: brassica + olens.

Micromphale brassicolens Orton (tricholomataceae) - zwam, roodachtig bruin, rand zwak gestreept, geur van rottende kool.

■ **citriolens**: citrus= citroenboom + olens.

Lactarius citriolens (russulaceae) - melk verkleurt lichtgeel.

■ **graveolens**= onaangenaam ruikend < gravis= zwaar + olens.

Anethum graveolens L. (apiaceae): Dille - licht geurend.

Apium graveolens L. (apiaceae): Selderij, Selderie - blad glanzend lichtgroen, onderste geveerd met eironde of ruitvormige, ingesneden-gezaagde blaadjes,

bovenste drietallig met wigvormige blaadjes, hardgroen, glimmend; bloemen witachtig, soms groenachtig.

Pelargonium graveolens (geraniaceae): Geurende geranium, Rozengeranium - blad handvormig, diep gelobd, getand, geurig (rozen en pepermint), grijs-groen; bloemen rozerood met donkerviolette vlek op twee bovenste kroonbladen; bladeren en scheuten gebruikt voor parfum.

Ruta graveolens L. (rutaceae): Wijnruit - sterk ruikend blad (olieklieren).

■ **melliolens**: mel, mellis= honing + olens.

Cortinarius melliolens Schaeff. (cortinariaceae) - geur honingachtig.

■ **sacchariolens**: saccharum= suiker + olens.

Hebeloma sacchariolens Quél. (cortinariaceae) Oranjebloesemzwam, Gebrande-suikerzwam - okergeelbruin, geelbruin aan de rand, glibberig; zoete geur, bloemachtig.

■ **suaveolens**= welriekend < suavis= zoet, aangenaam + olens.

Brugmansia suaveolens (solanaceae) - grote, afhanginge bloemen, weeïge geur.

Chamomilla suaveolens Rydb. (Matricaria matricarioides Porter, p.p., Matricaria discoidea DC.) (asteraceae): Schijfkamille - geelgroen bloemhoofdje met straalbloemen; vrij sterke geur (denappels, Eng.: Pineappleweed).

Crocidura suaveolens Pallas (soricidae): Tuinspitsmuis, boven rossig of bruinachtig, onder grijsgeel.

Cuscuta suaveolens Ser. (cuscutaceae): Welriekend warkruid - woekert op aardappel en andoorn, elders op luzerne.

Datura suaveolens (solanaceae): Welriekende engelentrompet - blad langwerpig tot eirond, onderaan zwak behaard; bloemen trechtervormig, wit, bedwelmende geur.

Mentha suaveolens Ehrh. (lamiaceae): Witte munt - Menthe à odeur agréable - gekroesd blad; sterke appel- en muntgeur, bitterzoet.

Trametes suaveolens (polyporaceae): Anijskurkzwam - kussen- of console-vormig, fluwelig-viltig, crème tot okerbruin.

Tulipa suaveolens Roth (liliaceae): Duc-van-Tholl-tulp - bloemen klokvormig, helderrood, meestal welriekend.

Tuinspitsmuis

Nazomerfeest JNM

■ **Xavier Coppens**

Op zaterdag 10 oktober 2006 vond het nazomerfeest van de JNM plaats in het erkend natuureservaat en de 'Speciale Beschermingszone Zeverenbeekvallei' te Deinze. Het werd een groot succes!

Tientallen JNM-jongeren uit gans Vlaanderen kwamen afgezakt en werkten hard en zeer enthousiast mee aan een beheersexperiment. De pers was aanwezig en noteerde en fotografeerde ijverig. Dit verdient een pluim voor de JNM-leiding van Afdeling Leievallei. Dries en Klaas Hubrechts van de JNM coördineerden de beheersactiviteit uitstekend, in samenwerking met de conservators van Natuurpunt vzw. In de namiddag werd in het deelgebied Schave één van de verlande sloten van het historisch draineringssysteem met vele handen terug uitgegraven tot op het origineel beddingpeil (ongeveer 0,3 - 0,5 m onder het bodempeil en zo goed als mogelijk tot op de veenbodem). Het is gezien de bodemomstandigheden niet eenvoudig om in dit deelgebied machinaal werken uit te voeren.

Met dit beheerswerk hopen we volgende zomer een eerste inzicht te krijgen in de vegetatie die vroeger waarschijnlijk voorkwam op de veenbodem van deze brede sloten. Daarenboven zal opgevolgd worden in hoeverre dit herstelwerk bijdraagt tot de aantrekking van overwinterende eenden en steltlopers, die nu soms al in grote aantallen afzakken naar de aantrekkelijke fourageergebieden van de Zeverenbeekvallei en de benedenloop van de Leie.

Als de resultaten gunstig zijn, hopen we met aangepast materieel gefaseerd herstelwerkzaamheden uit te voeren op grotere schaal.

2000 euro ter bescherming van Zeverenbeekvallei

Op het nazomerfeest werd naar jaarlijkse gewoonte ook een fuif georganiseerd waarop de jongeren van de JNM kampherinneringen konden ophalen. Zo'n 400 JNM'ers leefden zich uit tot in de vroege uurtjes in jeugdhuis Brieljant. De fuif leverde de feestgangers niet enkel een onvergetelijk moment (en bij sommigen een bijhorende kater) op, maar bracht ook een niet-onaardig bedrag van 2500 euro in het laatje. Hiervan wordt 2000 euro aan 'De Zeverenbeekvallei' geschonken, zodat nieuw

werkmateriaal kan worden aangekocht. Het overige deel van de winst wordt overgedragen aan Oxfam Solidariteit. Hiermee hopen we zowel de plaatselijke natuur als de derde wereld een duwtje in de rug te geven. Het is misschien maar een druppel op een hete plaat, maar alle beetjes dragen bij tot een betere wereld waar ze bij de JNM van durven dromen. (Dries Hubrechts)

Dag van de natuur in 't Burreken

■ **Filip Hebbrecht**

Naar goede jaarlijkse gewoonte ging de dag van de natuur op 18 november 2006 ook in Het Burreken niet onopgemerkt voorbij. De natuurpunt werkgroep 'Rondom Burreken' had van deze gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal activiteiten te voorzien voor het grote publiek.

Jong en oud voelden zich dan ook aangetrokken en kwamen op deze werkdag af. Met de steun van de lokale 'Milieufrent Omer Watzet' afdelingen Horebeke en Maarkedal en met de zon erbovenop werd er flink doorgewerkt. Zo werd een schapenweide, recent verworven, vakkundig door een 20-tal deelnemers omgetoverd tot een waardevol biotoop. In de plaats van de korte grasmat kwam er een bossingel bestaande uit Sleedoorn, linde, Kardinaalsmuts en Hulst in de plaats. Deze geeft nieuwe kansen aan insecten, vogels en zoogdieren om zich te voeden en voort te planten. Alleen jammer dat de gemeenten Maarkedal en Horebeke hun medewerking weigerden te verlenen. Hen was gevraagd de jonge ouders van 2005-2006 te informeren zodat een geboortebos kon worden aangeplant. Het is duidelijk dat zij natuur niet als een prioriteit beschouwen.

Na een verkwikkende middagpauze, rijkelijk voorzien van broodjes, soep en bier, en opgeluisterd met stemmige accordeon muziek werd er naarstig verder gewerkt. Het snoeien van hagen en onderhoud van de wandelpaden werden binnen het voorzien tijdsbestek uitgevoerd. Ook het aanleggen van een wandelsluisje en het afpalen van een perceel, teneinde wild crossen te vermijden, lukte nog net. Gezien er toch nog wat werkjes bleven liggen kreeg deze dag van de natuur een vervolg op 2/12.

Voor herhaling vatbaar.

Uit het dagboek van een groenling.

Ervaringen van een beginnend natuurliefhebber.

Hugo Verschelden

De eerste ontdekking.

Hier sta ik dan alleen en onwennig tussen al dat groen op zoek naar insecten. Ik weet dat ze er zitten, doch ik moet ze nog zien te vinden. Ik heb alvast een regenscherm en de wandelstok van mijn grootvader meegebracht om ze te verschalken. Er is gelukkig geen levende ziel in de buurt te bekennen, dus niemand kan me voor gek aanzien. Het moment om toe te slaan lijkt me dus aangebroken. Voor het

Pyjamawants op Peen

foto: Hugo Verschelden

eerst in mijn leven klop ik met de wandelstok op de struiken terwijl ik de inhoud in de gele paraplu opvang. Een nieuwe hobby is hiermee gestart. Een memorabele gebeurtenis dus.

De vangst valt echter wel wat tegen. Afgezien van wat spinnetjes, enige groene luizen, enkele mieren, een paar groene rupsen en een nietig klein kevertje rent er niets over het doek. Wat ontgoocheld schud ik de beestjes in het gras. Een groene rups moet dit echter voorzien hebben en bengelt veilig met een draadje aan een balein van het scherm. Wat verwonderd sta ik er bij te kijken. Een moment denk ik dat ze in een spindraad van een spinnetje vastzit, maar beseft tenslotte dat het beestje zichzelf heeft verankerd. Op de eerste pagina van mijn waarnemingsboekje noteer ik deze eerste vaststelling.

Noot: Onbekende rups gevonden die spint. Dat een rups kan spinnen dat kon ik weten!

Vermits ik nog geen insectenboek bezit, kan ik nog niet met determinatie beginnen. Ook de kevertjes, spinnetjes en rupsen uit de volgende klopbuurt blijven dus onbekend voor de wetenschap. Maar ik geraak in het geheel niet ontmoedigd en blijf me verwonderen over al dat kleinwonderlijke leven. Enthousiast nieuwsgierig blijf ik in het rond kloppen, ik vergeet de tijd en voel me in een andere wereld. Midden tussen de blaadjes en de beestjes lijkt het wel of ik gekrompen ben. De wereld van de grote mensen is ver weg. 'Huggie in wonderland'!

Ik verkeerde toen een hele tijd in een lichte trance tot mijn ogen, geheel onverwacht in een struik bleven hangen. Tussen de schermbloempjes van het Fluitekruid zat iets rood en het bewoog! Mijn adem stakte van verbazing. Zo'n rood-zwart-gestreept-kevertje dat er rondscharrelde had ik nog nooit in onze contreien gezien. Mijn bloeddruk steeg nog meer. Ik besepte dat dit mijn eerste 'belangrijke' ontdekking was en voelde me als Darwin bij de ontdekking van de evolutietheorie. Nerveus en onwennig schudde ik het merkwaardige kevertje in een potje. Zowel de vorm, de tekening als de kleur van de kever bleven me verbazen. Het leek wel een tropisch insect en een nieuw specimen voor de wetenschap.

Wat later ontdekte ik dat het diertje toch reeds in de wetenschappelijke kringen gekend was en al een tijdje met de toepasselijke naam 'Pyjamawants' op onze wereld rondscharrelt.

Toch verheugde ik me met mijn vondst en met mijn eerste geslaagde determinatie. Het beest was echter minder tevreden en toonde duidelijk zijn ongenoegen. Want toen ik het terug in de natuur plaatste, besproeide het mijn handen met zijn indringende geur. Zeep en water konden het parfum niet echt wegnemen. Want hoe ik mijn handen ook waste, de stank bleef nog een hele dag diep in mijn neus kleven. Als ik mijn ogen sluit kan ik het nog ruiken. Doch achteraf gezien is dit ongemak niet erg want het versterkt de herinnering aan dat mooie moment van mijn allereerste ontdekking.

Noot: Pyjamawantsen zijn stinkerds.

Nog op te zoeken: Is een wants nu een kever of niet?

Quadman

Frans Dejonghe/uit Klimop 16,3

Er is een nieuw soort mens geboren. Na de Neanderthaler, na Batman, is er nu Quadman. Door te weinig gebruik van zijn onderste ledematen, heeft Quadman het lopen verleerd. Zijn hersenen hebben een wijziging ondergaan. Elke verplaatsing kan in zijn geest alleen maar gebeuren op wielen met motorische aandrijving. Met Quadman komt een einde aan de evolutie waarbij de mens rechtop leerde lopen. Nochtans een hele prestatie, zijn handen kwamen vrij, van 'potig' werd hij 'handig', zijn hoofd kreeg meer hersenen. Gedaan ermee. De nieuwe mens in het Quadman-tijdperk is aangedreven 'wielig', zijn handen 'sturig'.

quads in het Burreken

foto: Marc Minnaert

Quadman leert de gemotoriseerde maatschappij de natuur ontdekken, weg van het keurslijf van verkeerswegen. Met een vierwielig machientje trekt hij de bossen in. Hij holt over jaagpaden waar alleen wandelaars en fietsers mogen. Hij crost door de schaarse natuurgebieden. Hij rijdt veldwegen kapot. Hij heeft veel geld uitgegeven voor zijn quad en dus mag hij wat niet mag. Naar hoofdschuddende wandelaars steekt hij zijn middenvinger omhoog en schreeuwt boven het lawaai uit 'fuck your mother'. Dat heeft Quadman waarschijnlijk uit de handleiding van zijn quad. Thuis is Quadman, als elk mens, bezorgd om zijn kroost. Voor zijn quadjong koopt hij al heel vroeg een klein quadje. Het gebruik van Quadjong's beentjes wordt aldus zoveel mogelijk vermeden.

Slechts langzaam, uiterst langzaam sippelt het besef tot hem door: Quadman heeft zichzelf bedrogen. Hij heeft een droom gekocht, een ding dat stoort en stinkt, mensen

ergert en tot niets dient. Op zijn quad vernielt hij wat hij zoekt. Voor hij een bloem ziet is ze al platgereden. Voor hij een vogel hoort is die al weggevluht. Hij beweegt zich in een lawaai-cirkel die alle genieten onmogelijk maakt. Als een puber die bedelt om aandacht, zoekt hij vergeefs bewondering. Wat overblijft is geschommel, als een kleuter op een hobbelpaard. Vereenzaamd dokkert hij over het land, met virtueel geamputeerde benen, zijn quad als prothese.

Daarmee beledigt Quadman echt lichamelijke gehandicapten, die wél op wielen zijn aangewezen om natuur te verkennen. En er welkom zijn.

Kom-op-tegen-Kankerbos in Deinze

De Oost-Vlaamse locatie voor het Kom-op-tegen-Kankerbos is dit jaar Deinze. Op 18 maart 2007 wordt er een groots Boompjesweekend georganiseerd. De actie gaat door aan het Nieuw Goed te Parijs te Astene-Deinze (Krekelstraat) en kadert zo in het Stadsbos Deinze.

Door een boompakketje te kopen steun je de Vlaamse Kankerliga. Het streefdoel is om 10.000 bomen te planten. Een pakketje (set wenskaarten, folder, ticket deelname tombola, naamlabel dat de eigenaar bij het planten aan de boom kan hangen) kost 7 euro.

Met JNM Leievallei, MOW Leievallei en NP zouden we graag 250 bomen kopen en aanplanten. Bossen zuiveren en dragen bij tot een beter en aangename milieu. Het stadsbos staat al lang in de steigers, tijd om aan de slag te gaan.

Pakketjes (je krijgt dus geen boom mee...) kunnen aangekocht worden bij volgende personen:

- Karel De Waele, Kerselaarslaan 52, 9800 Deinze, 09/386.45.60;
- Wim Bracke, Tonnestraat 33, 9800 Deinze, 09/380.01.03;
- Bio shop, Gentpoorstraat 4, 9800 Deinze;
- Geert De Sutter, Poelstraat 87, 9800 Deinze, 09/328 40 48;
- Dries Hubrechts, Beekstraat 23, 9800 Deinze;
- Azaleatuin (Van Oost), Lulstraat 3, 9770 Kruishoutem, 09/386.05.97;
- Rik Desmet, Lozerstraat 29, 9770 Kruishoutem, 09/386.46.63.

Recht van antwoord

Het Agentschap voor Natuur en Bos in Oost-Vlaanderen, in het bijzonder de vroegere afdeling Bos en Groen, wijst op onjuiste berichtgeving in het artikel '25 jaar Burreken' van het zomernummer van Meander. Onder de rubriek 'incroyable mais vrai - wist je dat' staat dat Bos en Groen toestemming gaf om 'ons enige eikenbestand in het gebied te laten rooien'.

Bos & Groen (nu Agentschap voor Natuur en Bos) gaf geen toestemming voor het **rooien** van een (ons?) eikenbestand. Bij het terreinbezoek met vertegenwoordigers van de lokale afdeling van Natuurpunt werd aangetoond dat de aanvraag ging over een machtiging verleend voor een **zwakke dunning** in een eikenbestand (maximum 15%) van een privé boseigenaar. Een kaalkap werd gezien de leeftijd en de vitaliteit van het bestand geweigerd.

De opmerking(en) over de beperktheid van de wettelijke bescherming en het tekortschieten van vergunningverlenende overheid zijn totaal ongegrond. Het eikenbestand in kwestie staat nog steeds in volle glorie overeind.

De afdeling Bos & Groen heeft ondertussen een lange traditie in het ecologische bosbeheer, nu nog versterkt door de nauwere samenwerking met de ex-afdeling Natuur en met de diensten van Monumenten en Landschappen. Tevens biedt het wettelijke kader van het decreet op het Natuurbehoud en het uitvoeringsbesluit rond criteria duurzaam bosbeheer meer dan vroeger de gelegenheid om bij de privé bouseigenaars een kwaliteitsvol beheer ingang te doen vinden. De aanwezige expertise en samenwerking op terrein leidt meer dan ooit tot voortreffelijke resultaten.

Met de meeste hoogachting,
ir. Paul Vandenabeele, woudmeester.

of stoot verliep kwam ook in het artikel naar voor. Verschillende bedreigingen werden door de auteur opgesomd. Zo kon U lezen dat het enige grote eikenbestand dat Het Burreken rijk is, ei zo na tegen de vlakte ging. De bevoegde administratie Bos en Groen had een machtiging gegeven voor een dunning van dit bestand. In het recht van antwoord hierop spreken zij van een machtiging tot het kappen van 15 % van de eiken. Zij vermelden tevens dat een kaalkap werd geweigerd wegens de leeftijd en vitaliteit van het bestand, niet omwille van de schaarsheid van zo'n eikenbestand of de ligging in een VEN-habitat gebied. Dit doet de werkgroep Randon Burreken vermoeden dat een machtiging tot het kappen van het bestand zou verleend zijn indien de eiken kaprijp waren. Wat de stelling van de werkgroep bevestigt dat het eikenbestand bedreigd wordt.

Meermaals hebben wij met de werkgroep onze wenkbrauwen gefronst bij bepaalde machtigingen welkewerdenverleend door de betrokken administratie. Het is duidelijk dat zij andere criteria hanteren dan de onze. Natuurlijk houden zij rekening met het wettelijk kader van het decreet op het natuurbehoud en met het uitvoeringsbesluit rond duurzaam bosbeheer, maar ons inziens volstaat dit niet. In het Burreken worden al te vaak kapvergunningen verleend. Hierbij hebben we het echt niet over populier. Het is correct dat deze soort een lagere ecologische waarde heeft en dat het kappen dikwijls een nieuwe kans schept tot het ontwikkelen van waardevolle bospercelen. Dat er evenwel nog steeds eikenbestanden mogen gekapt worden kunnen wij niet begrijpen. Economische en financiële motieven om bosbestanden in VEN-habitat gebied te kappen worden nog al te vaak aanvaard. Privé-eigenaars grijpen dunningen al te vaak aan voor een grote opkuis en om meer hout dan vergund weg te nemen. Toezicht daarop is vaak ontoereikend. VEN-habitat-natuurgebieden verdienen blijvende bescherming: ecologische waarde en biodiversiteit zouden de parameters moeten zijn waaraan alle activiteiten dienen te worden getoetst.

Reactie van de WG Burreken:

In de vorige editie van Meander verscheen een artikel naar aanleiding van het 25 jarig bestaan van het reservaat over het natuurgebied Het Burreken. Dat die kwarteeuw bescherming niet zonder slag

Van de redactie: met dit woord en wederwoord willen we de discussie rond de eiken in Burreken in Meander afsluiten. Omdat bossen rijk aan natuur bij ons schaars zijn blijft bosbeheer onze aandacht houden in dit tijdschrift en volgen er wellicht nog artikels rond dit onderwerp.

De volgende Meander

gaat naar de drukkerij op 1 april; teksten worden dus **ten laatste** op de redactie verwacht op 10 maart!

We delen in de rouw van

- Mevrouw Marie-Jeanne Goeminne en familie bij het overlijden van haar echtgenoot Richard Devos, geboren te Ronse op 12 januari 1929 en er overleden op 21 oktober 2006. Richard was de vader van Paul en schoonvader van Philippe Moreaux.

- De familie van de heer Marc Boone naar aanleiding van zijn overlijden op 3 november 2006. Marc was vele jaren voorzitter van de Wielewaal, thans Natuurpunt

afdeling Meetjesland, was een uitmuntend natuurgids en -fotograaf en een groot pleitbezorger voor het behoud van het provinciaal domein Het Leen in Eeklo als recreatie- en natuurgebied.

We delen in de vreugde van

In Ronse trouwden eind augustus Stijn Vandenberghe en Terka Defauw. Met hun trouwgezelschap plantten ze een eik op één van de graslanden die eigendom zijn van Natuurpunt in de Pyreneeën te Ronse. De alleenstaande boom werd beschermd tegen wraat door het vee en zal nu rustig kunnen uitgroeien. We wensen het nieuwe paar veel geluk toe en dat ze later met hun vele jongskes een rondedans komen uitvoeren rond die grote eenzame eik ...

Lentemaaltijd van Natuurpunt zwalm.vallei

Sponsormaaltijd ten bate van de natuur

zondag 25 februari 2007

zaal "Bevegemse Vijvers", Bevegemsevijvers 1, te Zottegem, van 11u00 tot 14u30

keuze uit:

Warme beenhesp of

Gevarieerde koude visschotel of

Vegetarische schotel

volwassenen € 13 – kinderen € 7

kaarten te verkrijgen bij de bestuursleden of

worden ter beschikking gehouden aan de ingang na overschrijving

op 920-1016321-35 van natuurpunt zwalm.vallei,

p.a. Leonce Roelsstraat 5 te Zottegem

met vermelding van keuze menu en volwassenen/kinderen

info: Bart Magherman tel 09/360.09.99

Hieronder vind je de programma's van de plantenwerkgroepen tot eind april. Het volledige jaarprogramma zal in het aprilnummer van Meander verschijnen.

Plantenwerkgroep Vlaamse Ardennen *plus*: programma tot april

datum	afspraakplaats	kmhok	omschrijving
24/03	Parking Veemarkt Ronse	E3-51-32	wijk Schoonboeke, oude spoorweg
21/04	Parking Veemarkt Ronse	E3-51-31	Hof ter Guchten, oude spoorweg

Nationale Werkgroep Botanie: programma tot april

datum	afsprakapl.	gids/tel.	kmhok	omschrijving
31/03	Monstreux (W.Brab.) kerk	Chris De Caluwé 02/361.60.54	F4-44-34	Voorjaarsbos met narcissen
14/04	Borchtlombeek (VI.Brab.) kerk	André Van den Bergh/ 052/35.05.18	E4-21-23	'zwart gat' met bos
28/04	Bentille (O-VI) kerk	Karel De Waele 09/386.45.60	C2-18-22	'zwart gat' met Leopoldskanaal

Zaterdag 20 januari 2007 in zaal Amigo, Heurnestraat te Heurne: Oman, een reisverslag in powerpoint door Gerard Mornie

Flamingo's

Een reisverslag van 3 weken Oman, een prachtig land, gelegen in het oostelijke deel van het Arabische schiereiland. De reeks brengt prachtige zichten van zandwoestijnen, bergen, stranden,

Schelzandhoen

waterrijke gebieden en natuurlijk van vogels. Meer dan 100 verschillende vogelsoorten werden gefotografeerd waaronder verschillende **reigersoorten**, **arenden**, **flamingo's**, **kraanvogels**, **klauwieren**, **bijeneters** en nog veel andere; zelfs de zeldzame **Krabplevier** en het nog zeldzamere **Zijdestaartje** konden we verrassen. Aanvang om 20u stipt. Einde omstreeks 22u30. Inkom 2,50 euro (max. 5 euro per gezin).

1

5de jaargang nr. 1 januari-februari-maart 2007
afgiftekantoor Gent X - erkenning P203773

België-Belgique

PB
GENT X

3/0450

Meander

driemaandelijks tijdschrift van vzw Natuurpunt Vlaamse Ardennen *plus*
v.u. A. Benoot - Y. Moerman Gampelaeredreef 67 9800 Deinze tel. 09/386.38.95

Hernieuwing lidmaatschap Natuurpunt in 2007

Honderden leden uit onze afdelingen betalen reeds hun lidgeld met een **domiciliëringsoverdracht**, dit verdient aanbeveling omdat dit het werk vergemakkelijkt en kosten bespaart! Wie voor het eerst via **domiciliëring** betaalt ontvangt **het prachtige boek 'De Roodborst, dichtbij en ver weg'** van Jenny De Laet. **Nieuwe leden** krijgen bovendien een mooi welkomstpakket met daarin een **CD met vogelgeluiden** en de gloednieuwe **fiets- en wandelgids van Natuurpunt**.

Is domiciliëring niet mogelijk en behoort u tot de afdeling zwalm.vallei dan betaalt u op rek.230-0044233-21 van Natuurpunt, Michiel Coxiestraat 11, 2800 Mechelen. Leden van andere afdelingen betalen bij voorkeur op rek.390-0621301-71 van Benoot-Moerman, Gampelaeredreef 67, 9800 Deinze. Vermeld de juiste formule a.u.b.

Formule 1: Lid van Natuurpunt: je betaalt € 20. Hiervoor kan je gezin deelnemen aan de activiteiten en ontvang je **Natuur.blad**, het nationaal tijdschrift evenals het regionale tijdschrift **Meander**.

Formule 2: Lid van Natuurpunt met extra Natuur.oriolus: Je betaalt € 28,5 en je bent lid, ontvangt **Natuur.blad** (4nummers) evenals **Natuur.oriolus** (het ornithologische tijdschrift met 4 nummers/jaargang) en uiteraard ook **Meander** (4 nummers).

Formule 3: Lid van Natuurpunt met extra Natuur.focus: Je betaalt € 28,5 en je bent lid, ontvangt **Natuur.blad** (4 nummers) evenals **Natuur.focus** (4nummers) en uiteraard ook **Meander** (4 nummers).

Formule 4: Lid van Natuurpunt met **Natuur.blad**, **Natuur.oriolus** en **Natuur.focus**. Je betaalt € 34,5 (i.p.v. € 37). Hiervoor ontvang je ook **Meander**.

Formule 5: Als lid van Natuurpunt, maar woonachtig buiten de afdelingsregio van de afdelingen zwalm.vallei/Vlaamse Ardennen/ Schelde-Leie/ Scheldevallei en Ronse kan je het regionaal tijdschrift **Meander** ontvangen mits de betaling van € 7,50.

In het verleden werd de vernieuwing van de lidgelden gebruikt om een fiscaal aftrekbaar giften te maken. De wet op de koppelvekoop verbiedt dit nu zodat we u deze service niet meer kunnen aanbieden. Uiteraard zijn giften ten zeerste welkom voor uitbreiding van de natuurrezervaten.